

APOLOGIA LEO

NARDI FVCHSII CONTRA HIEREMIAM

Thruerum Brachelium Louaniensem Medicum, de

missione sanguinis in interiorum ui-

scerum inflammati-

onibus.

ON satis mirari possum, mi Hie-
remia, qui fiat, ut dum alios perti-
naciae accusas, quod animaduerso
errore nondum resipiscere, nec re-
cta monentes audire uelint, tei-
psum accusare non intelligas, ut q
haud aliter quam illi cognita iam
ueritati obsistere pergas. Nisi. n.
obstinate reluctaueris, ista tua di-
sceptatione facile abstinuisses,
quum diuersum uel ex uno Gale-
no scire potuisses, si modo eius monimenta intimius introspicere, & non
perdite in tuam sententiam torquere uoluisses. Proinde non tam acriter
accusandi illi, quibus prioris seculi infelicitas, aut praeceptorum ignoran-
tia, quo minus hodie uerum assequi queat obsuit, atq; tu: hi. n. cum ob imbutam
ab incunte aetate barbariem elegantiores medicae rei scriptores degusta-
re non potuerint, atq; adeo ueritatem quam illi ipsi posteris tradiderunt
haud cognouerint, quid mirum si secus docentibus refragentur? tibi uero
qui elegantiores literas non in transcurso attigeris, ueteresq; non nihil ex-
cusseris quid patrocinari possit non uideo. Si multorum consensus, ac lon-
go tempore receptam in medicorum scholis consuetudinem tibi patroci-
nari putas, cogitandum erit non satis iustam esse causam ad delinquendum
cum multis errare, nec prauam multorumq; malo introductam consue-
tudinem diutius ferendam, multo minus imitandam esse. At qui dicis con-
suetudinem nihil moror, quod enim ut a uestra sententia discedam me ue-
hementer mouet rationum, quas habetis, est tenuitas, quae mea quidem sen-
tentia irrita

APOLOGIA CONTRA MED. LOVAN.

tentia irritæ sunt, aut nihilo secius meam quàm uestram astruunt, uos sæpius quàm me cõficiunt. Age uero ostendamus quàm falso ista tibi persuaseris, quàmq; multorum de te spem eluseris, qui tantum abest ut clauum clauo truseris, aut auctorum à nobis contra te tuosq; sequaces citata patrocinia in nos retorseris, ut nemo posthac futurus sit qui non uana te promississe palàm fateatur. Antequam tamen ad obiecta tua diluenda ueniamus, primum omnium ne ab ignotis, quod tibi contigisse manifestis argumentis conuincemus, nostra procedat oratio, quidnam sit auersio, quid per longinqua, quidq; per contraria intelligendum ueniat explicabimus. Idq; Ciceronis consilio, qui non temere monet, ut omnis quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, à definitione proficisci debeat, ut intelligatur quid sit id de quo disputatur. Quod si ipse consilium sequi uoluisses, nunquam tam infantiliter in reuulsionis deriuationisq; uocibus lapsus fuisses. Auersio igitur quæ nihil aliud est, quàm sanguinis ad alia loca cõuer- Auersio
quid?
sio, ueluti genus est ad reuulsionē & deriuationē, uel ut Græci loquuntur, Auersio
quid?
ἀντίπασις καὶ προχέτευσις, id quod Galenus liquido docet libro 5. Theri. Metho. ita scribens, ἀπὸ δέ πετα δὲ καὶ ἀπὸ σφίφεται δ' αἷμα πρὸς ἕτερα μέρη προχέτευσαι καὶ ἀντιπάσει. καὶ τὰ τὰ ἄθ' ἰσποκράρις εὐρίματα κοινὰ πάσης ἀμέτρως κενώσιως προχέτευεται μὲν δὲ εἰς τὸ πλησίον τόπου, ἀντιπᾶται δὲ ὡδὶ δὲ ἀντικειμένους. Id est, Auertitur autem sanguis, atq; ad alia membra cõuertitur tum deriuatione, tum reuulsione. Nam hæc quoq; Hippocratis inuenta sunt, omnis scilicet immodicæ uacuationis communia re medio. Deriuatur sane ad uicina loca: reuellitur autē ad contraria. Hanc autem differentiam deriuationis & reuulsionis præcipue expressit Hippocrates in secunda particula sexti Epidemion, aphorismo secundo, ubi quædam deriuare, nonnulla autem reuellere debere medicum admonet: Reuulsio itaq; seu retractio, siue græcum mauis nomen antispasis, nihil aliud est, nisi humorum in contrarium quàm antea fluebant tractus, uel ut Reuulsio
quid?
Galenus ait, uacuatio quæ ad contraria fit. Deriuatio autem uacuatio est Deriuatio
quæ ex ipsa affecta particula, uel ex ea quæ illi est pxima fit. Ceterū per Longinqua
longinqua non tam partes situ distatissimæ à loco inflammato, quàm quæ

A P O L O G I A   C O N T R A

è contrario defluxionis sitæ sunt intelliguntur, id quod paulo post sole
 clarius docebimus. Atq; adeo de distantia naturæ potius, perinde ut albū
 nigro distat, quàm positionis inaudienda longinqua erunt. Et ut paucis
 dicam longinqua à contrarijs nihil differunt, reuulsionem enim iam ad
 longinqua, iam ad contraria fiendā Galenus docens, manifeste insinuauit
 eadem esse longinqua & cōtraria, id quod tu etiam fateris. Perinde enim
 ut longinqua dicuntur, non quæ maxime ab affecta parte distant, sed quæ
 e contrario defluxionis sunt: ita & contraria, non quæ magis aut plus di-
 stant, uerum quæ defluxioni contraria sunt, & ad quæ humores in diuer-
 sum quàm antea fluebant trahuntur, appellantur. Ex his satis liquet erra-
 re eos toto cœlo, qui suspicantur reuulsionem non esse nisi humor influēs
 retrahendo ab affecta parte perueniat in oppositam & distantissimam.
 Nam hoc pacto neq; lapis dicetur descendere aut deorsum moueri, aut ad
 inferiora: ut probe colligit Brissotus uir nunquàm nisi honoris gratia no-
 minandus, nisi ad infima, & ad mundi medium perueniat, quod dictu ab-
 surdissimum est. Dicitur enim aliquid moueri deorsum & ad inferiora,
 quoniam uersus inferiora, siue uersus mundi medium tendat, non quòd il-
 luc perueniat. Sic & sanguinis retractio ad longinqua, siue ad contraria
 fieri dicitur, non quòd ad distantissimas atq; in extreme contrarias partes
 perueniat, sed quòd huc tendat. Reuulsio itaq; semper fit ad maxime lon-
 gina, & uersus extreme contraria, id quod satis erit, quamuis etiam ad
 ca non semper perueniat. Nam nisi id concedas fatendum erit in pleuri-
 tide reuulsionem de crure opposito, utpote parte distantissima & extre-
 me contraria, faciendam esse, id quod tamen ipse ut erroneum in Guaya-
 nerio merito carpis. Adde quod ea lege Galeni omnino sententia damne-
 retur, dum in libro de sanguinis missione reuulsionem è directo factam
 commendat, ut eam quæ euadens iuuamentum celeriter ostendat. Requiritur
 tamen ad reuulsionem certa quædam distātia, quòd ex nimia uicinita-
 te tollatur retractionis commoditas, quoniam non relinquatur spaciū ut
 in contrarium uertatur excretoriæ facultatis impetus. Quamuis quid at-
 tinet ista monere, cum euacuatio quæ ex laborante particula aut ualde ui-
 cina sit non reuulsio, sed ut diximus, deriuatio dicatur. His ita prælibatis
ad nobis

Reuulsio sem-
 per ad maxi-
 me longin-
 qua fit.

Ad reuulsio-
 nē certa quæ
 dam distantia
 requiritur.

M E D I C V M L O V A N :

ad nobis obiecta ordine respondebimus, incipientes à loco Galeni, quem
 ex decimo tertio therapeutices libro contra nos producis. Verba Gale-
 ni hæc sunt. Siquidem si iam febricitet æger, nec exercitatione uacuare ex
 uerantiam licet, nec unctioe quæ excalfaciat: sed nec multa frictioe,
 nec balneo, imò sanguinis missione, unà cum inedia, uel purgatiõe aliqua.
 At si nondum febricitat, omnibus iam dictis utare, optimum quodq; ad id
 quod instat deligens. Illud enim patere, uel me tacente arbitror, cum cui
 crura phlegmone laborant, non esse uel ambulatione, uel cursu exercitã
 dum, sed nec stare illi esse iubendum, imò sedenti plurimum fricari, mox
 manuum motu exercitari illi est satius. At si cui in supernis coeperit pars
 aliqua phlegmone tentari, huic motus ex inambulatione aut cursu est sa-
 lutaris. Similiter et frictio his quidem ea potior est, quæ cruribus adhibe-
 tur: illis, quæ in supernis partibus administratur. Quippe præceptum in
 contrarium reuulsionis, in omnibus tale cõmune est. Neq; igitur quum
 uel circa sedem, uel aliquam huic uicinam partem initium phlegmonis in-
 cidit, aluum deiciet. Neq; quum in uesica, uel colo, uel renibus coepta,
 pharmaca quæ urinas prouocent, bibenda dabis. Nec si mulieri in utero
 uel pudendo insedit, menses huic prouocabis: sed ad partes quæ maxime
 longinquæ sint, semper reuulsionem facies, æsumata scilicet tum phleg-
 mones magnitudine, tum corporis totius statu. Hactenus Galeni uerba bo-
 na fide recitauimus, ut ex ijs facilius æquus lector genuinum sensum disce-
 ret. Liquido autem constat ijs uerbis Galenum aliud uelle nihil, nisi ut mo-
 neat medicum quo diligenter admodum caueat, ne in phlegmonum initijs
 exercitijs aut medicamentis ad laborantem phlegmone partem humorũ
 præter naturam fluxum trahat, quando ea uicinam phlegmonem irrita-
 re, atq; adeo calorem, dolorem, ac de fluxionem augere nata sint. Id quod
 ex paulo post sequentibus euidentius apparet, ubi in hunc modum scribit.
 Non ratio solum, uerum etiam usus ipse indicat aliam alijs parti uacuatio-
 nem congruere. Siquidem ex ijs quibus oculi phlegmone tentari coepe-
 rant, nonnullos sola purgatione per aluum, uno die sanatos uidisti. Quã
 rem si quis in iocinore cū phlegmone laborare incipit, tentet, maximã ex-
 citabit phlegmonem: æque ut si quum in renibus aut uesica incipit, quæ

A P O L O G I A C O N T R A

urinas cient, exhibeat, aut si quum uterus phlegmone laborat, menses de
 uocet. Siquidem longissime à tentata fluxione parte reuellere, nequaquam ad
 eam trahere cōuenit. Hac itaq; ratione, nec si uentrē aut intestina phleg
 mone occupare iam coeperit, medicamine quod aluum deiciat uti conue
 niat. Quibus sane uerbis id quod iam diximus, nimirum medicamentis ad
 partem affectam trahendum non esse, manifeste confirmat, ita ut satis mi
 rari non queam, cur ijs Galeni uerbis nostram sententiam oppugnari exi

Ab afficta stimes, qui ingenue tecum fatemur à tentata phlegmone parte reuellendū
pare reuel esse, & nequaquam ad eam trahendum. Proinde nihil opus est, quemadmo
lendum. dum tu temere putas, nos hic uarias euadendi occasiones querere, qui si

contentiosi esse uelimus, Galenum de purgatione tantum quæ fit medica
 mentis, quæ calefaciendo, irritandoq; affectam partem ledunt locutum es
 se dicere possemus. Verum cum id abunde præstiterit Brissotus, non est
 quod denuo tentemus. Deniq; nihil opus ut hic degladiemur num uena op
 posita, sit ea quæ è directo lateris affecti est semotior, nam eandem esse di
 stantiam ab affecto loco ad utraq; Brissotus, reconditæ eruditionis uir, sa
 tis monstrauit. Illud potius excutiendum erit, si præceptum hoc Galeni
 de auersione in maxime longinqua ad sanguinis missionem transferri pos
 se demus, num ideo nostram sententiam explosam uelit. Diuersum certe
 tibi monstrabimus, idq; ubi effecerimus senties quàm pulchre præceptorū
 Galeni sensum assequamur, quāq; tu toto cœlo aberraueris, siculnoq; cla

Venæ sectio uo nos tentaueris. Venæ sectionē quæ è directo partis affectæ est reuulsi
ex affecto la onem esse ex nominis ratione paulo ante adducta satis constat, uacuatio
tere est re = enim quæ ad contraria fit existit, in contrariumq; quàm antea humores
uulsio. fluebant trahit. Trahere uero in cōtrarium manifestum inde est, quia san
 guinem in uenas reuellit, & quod maximum est, ab interioribus ad exte
 riora euocat, quem nimirum reuulsione modum Galenus etiam in pecu

liari de reuulsione commentario apertissime agnoscit, dum ait. In summa,
 reuulsio molienda est humoribus sursum fluentibus, deorsum: deorsum ue
 ro in contrarium: intro autem uergentibus foras. Et rursus lib. 5. medendi
 methodi. Antispasis siue reuulsio in ijs quæ supra sunt omnibus, deorsum
 semper agitur, sursum in ijs quæ sunt infra. Præterea à dextris ad fini
 stra, sicut

stra, sicut ab his rursus ad illa. Similiter ex ijs quæ intus habentur, ad ea
 quæ foris sunt, contraq; ab his ad illa. Et quid multis moror, retrahitur
 per dictam uenæ sectionem humor ab eo loco ad quem natura incommo-
 de pellit, ad eum locum ad quem natura commode tendit, quæ nimirū eua-
 cuationis reuulsoriæ optimæ conditionis sunt. Atqui obtrudes forte Gale-
 num qui in expositione 68. aphorismi libri quinti, eam cum cæteris non
 expressit, atq; adeo in numero reuulsionum non habuit. Sed dicimus quæ
 uis eam obmiserit, non tamen propterea sequi quod in numero reuulsio-
 num nō habuerit, cum nihil sermoni suo adiecerit quod illam excluderet,
 sed potius sub generali reuulsionis descriptione eam uideatur comprehē-
 disse, reuulsionem esse dicens, uacuationem quæ ad cōtraria fit. Quod si
 tamen contendas, id quod minime poteris nisi sibi pugnantem feceris Ga-
 lenum, omnem reuulsionem sub triplici illa diuisione fuisse comprehen-
 sam, dicamus hanc de qua loquimur, uel à dextro ad sinistrū, si in sinistra
 parte fuerit phlegmone: pars enim sinistra brachio eiusdem lateris com-
 parata ad dextram partem uergit: uel è contrario, si in dextra reuulsio-
 nem facies: atq; ita ad secundum genus, inibi recitatum, hoc est, ad eam
 quæ secundum latitudinem fit, esse reducendam, & inter reuulsiones om-
 nino computandam. Sed instabis, uenæ sectio quæ è directio partis affectæ
 fit sanguinem in inflammatione contentum euacuat, ergo reuulsio mini-
 me dicenda. Sequelam certe hanc non agnosco, neq; enim inuicem pugnant
 reuulsio & uacuatō, cum iuxta Galenum lib. 3. theria merito. sectio inte-
 rioris uenæ dextri cubiti, sanguinem qui ad iecur fertur simul uacuet &
 retrahat, & sit semper eo inflammationem pati incipiente facienda. Ver-
 borum series tota hæc est. Quoniam uero (ut semper testati sumus) non
 satis est ipsa tantum uniuersalia nouisse, nisi quis etiam in particularibus
 se exerceat, ita utiq; & nos nunc faciamus: non tamen omnia particula-
 ria percurrentes, sed ea tantum quæ nobis necessaria lectori uidebuntur.
 Proponatur itaq; iecur iam phlegmonem contrahere cœpisse: tum quæ
 nam mali eius commodissima sit curatio quærat. Omnium ergo primū
 ab ijs quæ retuli incipiens, an totum corpus inanitione indigeat, consyde-
 rabis. Quod si indigere inueneris, mox ægri uirtutem æstimabis, possit

Obiectio.

Reuulsio &
 uacuatō non
 pugnant.

A P O L O G I A C O N T R A

ne semel iustam uacuationem tolerare. Primum ergo ualida uirtus esto. Ab
 hac aestimabis aetatem. Nam si puer sit, quæ per defectam uenam fit (ut su-
 pra est monstratum) uacuationem non feret. Verum quum pubertatem at-
 tingerint, iam pueri missionem sanguinis tolerant. Ergo pariter tum reuel-
 lendus tum educendus, qui ad iecur fluit sanguis est, interna in dextro cu-
 bito infecta uena: propterea quod & è regione, & ampla uia cum uena
 quæ caua dicitur, societatem habet. Hæc Galenus. Et ne diuersum fieri
 in pleuritide dicas, ecce alium tibi Galeni locum obtrudam, in quo eui-
 dentissime uenam quæ è directo in pleuritide secatur, & reuellere & eua-
 cuare adstruit. Locus est in 2. lib. de ratione uictus in morbis acutis, cõ-
 mentario decimo, ubi in eum modum scribit. Constat Hippocratem eua-
 cuare humores phlegmonem efficientes, per ea loca ad quæ uergunt. Hoc
 enim uniuersaliter uerum est quod ab eo dicitur. Quæ euacuanda sunt,
 eò duci debent, quo natura commode tendit. Id autem sæpenumero euenit,
 & uarie quidem, pro uarietate partium membranae costas succingentis.
 Affectis enim superioribus eius partibus, consentit, condoletq; iugulus,
 brachium, mammilla. Inferioribus autem septum transuersum & hypo-
 chondria. Quum ergo dolor extenditur ad superiora, secanda est uena
 in cubito, quæ sanguinem à laborante particula copiose ac celeriter reuel-
 lere & euacuare possit. *Φλέβα χη, αἵτ, τέμνειν ἐν ἀγκῶνι τὴν
 μᾶλλον τε καὶ δᾶττον ἀπὸ τῆς πεπυσθόσης μοῖσ δὲ ἀμεγίλω. αὐ-
 τῶν ἀσῶν τε καὶ κενῶσσι δ᾽ αἵμα.* Ne quis uero internam uenam op-
 positi brachij intelligere queat, facit id quod Hippocrates in 4. lib. &
 Galenus ibidem commenta. 67. internam uenam brachij secandam esse
 ab eo latere quod dolore affectum fuerit monstrant. Quælibet itaq; ue-
 næ sectio est uacuatio, non tamen semper reuulsio, sed tunc à reuulsione
 ratione cadit, quum uel ex ipsa, ut diximus, patiente particula sit, uel illi
 proxima, & deriuatio dicitur. Proinde nihil prohibet quin ambo, reuul-
 sio nimirum atq; sanguinis inflammationem facientis uacuatio, ab una ue-
 næ sectione, prouenire ualeant. Nec obstat illud Philosophorum, quòd sci-
 licet ab uno quatenus unum est, non possunt uarij effectus prodire, non
 tantum enim duo illi, sed & doloris, tussis, difficilisq; spirationis ab-
 latio, &

Deriuatio.

latio, & alij multi effectus, ex una uenæ sectione poterunt prouenire.

Quid multa? quomodo illud Philosophorū intelligendum sit hoc loco non discutiemus, sed satis sit nobis nosse, quòd ex uno prasidio multi pos- Ex uno prasidio multi
sunt in medicina boni effectus consequi, ut ex causæ ablatione, morbi & sidio multi
omnium quæ ex eo sequuntur symptomatum ablatio. Sed dices si eadem possunt esse
uenæ sectio simul uacuat & reuellit, sequitur ut idem eiusdem respectu sit etus cõsequi-
propinquius & distantius, id quod impossibile existit. Respondeo mini-
me, non enim procedit nisi supposito uno, quod cõstanter negamus, quòd Obiectio.
euacuatio & reuulsio in eo differāt, quòd hæc à longinquo fit, illa ex pro-
pinquo, & hæc euacuat, illa reuellit. Paulo enim ante ostendimus, quam-
libet uenæ sectionem esse uacuationem, auersionemq; ueluti genus ad re-
uulsionem & deriuationem fore. Hinc cum uenæ sectio in cubito edirecto
in pleuritide facta, quocunq; tempore fiat, semper sit reuulsio, quia sem-
per ad longinqua trahit, propterea minime sequitur, quod idem sit pro-
pinquius & remotius, quod utiq; sequeretur, si eandem uenæ sectionem Eadem uenæ
eiusdem respectu fateremur, quemadmodum tu paulo post non sine pu- sectio nõ est
dendo errore facis, simul esse reuulsionem & deriuationem. Iam itaq; simul reuul-
satis superq; nisi stupidus planè aut saxeus sis, tibi euidentissimis argu- sio & deri-
mentis ostensum est, uenæ sectionem quæ edirecto affectæ partis fit, inter uatio.
reuulsionis genera merito connumerandam esse. Cæterum si reuulsio
est, ad maxime longinqua fiat necesse est, ad contraria enim fit. Maxime Reuulsio fit
nanq; longinqua ipse met fateris uocare Galenum, quæ in quinto thera. ad maxime
longinqua ac contraria nominauit. Verba tua ne per calumniam quis me longinqua-
te reprehendere putet subiiciam. Atq; ita consyderantibus hoc facile in-
mentem illis uenisset, quod ea hic maxime longinqua uocauit, quæ in quin-
to thera. sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum dixit, quæ ibidem
etiam longinqua appellauit, eisdem exemplis explicauit, & contraria
nominauit. Hactenus uerba tua recensuimus, ex quibus omniū liquidissi-
me conuincemus reuulsionem, quæ per uenæ sectionem edirecto factam,
ab interioribus ad exteriora fit, inter maxime longinqua connumerandam esse. Si enim Galenus sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, lon-
ginqua dixit, negare non poteris quin & reuulsio quæ fit ab interioribus

A P O L O G I A   C O N T R A

ad exteriora inter longinqua sit numeranda, quū intrò, foras, iam dictis cōnumeret, minimeq; ab illis sciungat, quēadmodū ex Galeni uerbis, quæ supra ex . . . thera . . . citauimus, facile deprehendi pōt. Quamuis, per Apollinem precor, quid longinquius dici potest quàm extra corpus? atq; hinc manifestissimum fit reuulsionem quæ edirecto fit æque ac illam quæ ex opposito ad longinqua fieri. Atqui dices fateor utramq; ad longinqua fieri, attamen ea quæ à dextris ad sinistra, uel contra à sinistris ad dextra fit, ei quæ edirecto est præponenda. Id certe tibi ostendendum erat, neq; frustra in re confessâ, nempe quòd omnis reuulsio in maxime longinquum fieri deberet, uerba perdere. Quapropter antequam ad reliqua tua

Reuulsio edirecto facta ei quæ ex opposito fit præferenda.

obiecta respondeamus, diuersum potius monstrabimus, quod nimirum reuulsio quæ edirecto fit, opposita in interiorum membrorum inflammatio

Distantia nature potius quàm positionis requiritur.

nibus multis modis sit præferenda. Supra monuimus hæc uerba Galeni, ὡδὶ τὰ πορρωτάτα, id est, ad longissima, ἔ τερρεωτάτως, hoc est longissime, non tam significare ad partes situ distantissimas à loco inflammato, quàm in diuersissima ἔ e contrario quàm fieret defluxio faciendam esse retractionem. Proinde distantia nature quàm positionis ad reuulsionem requiritur, quamuis positionis non omnino negligenda sit. Non requiritur tamen extrema, quum aliàs nec tua reuulsio quæ ex opposito fit brachio locum haberet, ut qua ea quæ in opposito crure existit magis distat. Non oportet itaq; omnem reuulsionem peruenire ad distantissimas partes, sed sufficit eandem fieri contrario modo, quàm fit defluxio. Hinc etsi non semper per distantissima, sed per media quæ sunt propiora, quàm quæ maxime distant, fiat reuulsio, nihilominus tamen semper uersus contrarium quàm fit defluxio, atq; adeo maxime longinquum, fieri dicitur, haud aliter, ut antea quoq; diximus, quàm lapis qui deorsum quidem ferri dicitur, tametsi per modicum tantum spaciū, neq; ad infima perueniat. Ita in sanguinis de naribus profluuiū incisa cubiti uena, ad

Tractus ἔ reuulsio quo modo à natura expedite fit.

hibitisq; hypochondrijs cucurbitulis, retractio fit uersus inferiora, non tamen ad infima usq;. Cum autem tractus ἔ reuulsio humorum à natura optime ἔ expedite fiant eo modo quo uenarum stamina, uilli siue filamenta procedunt, fit ut eam reuulsionem quæ edirecto fit ei quæ ex op-

positio

posito est præponamus . Idq; in interiorum uiscerum maxime inflamma-
tionibus, in quibus retractio ex distantissimis & oppositis partibus satis
esse non potest . Mouet enim totam humorum molem totius corporis, an-
tequam quicquam euacuando retrahat a loco inflammato, idcirco non ni-
si tarde & imbecilliter à loco dolente retrahit, & proinde si paulo ue-
bementior fuerit defluxio, uix sistere eam poterit, nedum euacuare à lo-
co dolente, sed neq; defluxionis causam auferit, cum sit in loco ipsi inflam-
mationi uicino, proinde & si distantior retrahatur, uicinus tamen sectio-
ni sanguis solum euacuatur, remanente prauitate humorum, calore,
& dolore, quæ postea iterum ad defluxionem mouendam insurgunt .

Adde q; per uenæ sectionem quæ ex opposito fit sanguis proximus,
qui optimus est, solum uacuatur, & in eius locum paulatim transit uitio-
sus, atq; adeo uires euacuatur, & à morbo nihil leuatur, sed periculum
imminet transitionis morbi in alterum iatus . Et quod omnium maximum
est, si altera sanguinis missio, quæ edirecto fit, subsequatur, tum iterum
pars uitiosæ materiæ aliò translata ad phlegmonem retrahitur, nec eua-
cuatur, quemadmodum Brissotus, uir longiori uita dignus, in libello ea-
de re conscripto, non minus erudito quam modesto, multis uerbis ante me
monstrauit . Hinc est quod Galenus nostram sententiam manifeste adstru-
ens in commentario decimo secundi libri de uictus ratione in morbis acue-
tis ita scribat: Venæ sectio undecunq; fiat euacuat à toto animalis corpo-
re, non tum uelociter neq; equaliter ex omnibus uenis . Nostra autem in-
tentio studiumq; cõuertitur, ut à loco phlegmonem patiente, plus sangui-
nis ac celerius euacuetur, quam à reliquis corporis partibus, præsertim in
morbis acutis, quod assequemur secta uena interna, quæ basilica dicitur .
Et rursus in libro de curandi ratione per sanguinis missionem in hunc mo-
dum: Quemadmodum in alijs quæ hætenus definita sunt effeci, ut scili-
cet mentem meam uobis exponerem, qui eam à rebus ipsis probari uidi-
stis, idem nunc quoq; faciam, sumpto initio ab his quæ quotidie in egro-
tantibus uidentur . Quæ quidem primus Hippocrates diligenter obserua-
ta, memoriæ prodidit . Est uero eorum hoc unum primumq; caput . Qui-
buscunq; κατ'ἴξιν eruptio sanguinis accidit, summum id commodum

A P O L O G I A   C O N T R A

egrotantibus affert. Quod autem κατ' ἕξιν dicat, pro eo quod est edirecto uel in rectum, omnibus in confesso est, quum frequenter hac uoce κατ' ἕξιν in hoc utatur significatu. Quibus uero contra euenit, nihil iuuat, aut etiam interdum nocet, quod uires scilicet citra morbi leuamen deijciat atq; exoluat. Non enim in liene tumido ex dextra nare erumpens sanguis, nec in iecore ex sinistra ullam affert utilitatem. Quinetiam reuulsio edirecto adhibita euidentem utilitatem celeriter ostendit, at e conuerso, nequaquam. Dextra igitur nare sanguis erumpens, ad dextrum hypochondrium fixa cucurbitula, clare celeriterq; sistitur, sicuti ad sinistrum, ex sinistra erumpens. Porro reuulsione causa si uenam seces, in directe quidem oppositis sanguinis eruptionibus, citissime conspicuam uidebis utilitatem. At si contra seces, nihil profuerit. Multum enim iuuat afflictum lienem sanguinis ex sinistro brachio detractio. Subiungit non ita multo post Galenus. Quin & pleuriticis, quæ edirecto affecti lateris adhibita fuit sanguinis missio, clarissimam sæpenumero utilitatem ostendit, quæ uero ex brachio opposito, aut omnino obscuram, aut certe tardam. Ad hæc oculorum persæpe dolores grauissimos edirecto uenæ quam humeralem nominant, sectio intra horæ unius spacium compescuit. Paulo post subdit. Adeo perspicuam sæpe celeremq; utilitatem, quæ edirecto affectis partibus uenæ secantur afferunt, ut & egrotantes ipsi, & familiares ipsorum sæpenumero obstupescant. Quibus Galeni uerbis quid lucidius, quid apertius esse possit non uideo, adeo ut nisi quis stipes fuerit, iam intelligat Galenum statim ab initio morbi uenam affecti lateris, non autem oppositi incidere. Non est itaq; is locus anceps, ut tu in fine sermone tuæ disceptationis ineptissime garris, id quod paulo post ostendemus, ubi primum quæ obijcis confutauerimus. Dicis Galenum initio eius loci de sanguinis eruptione, non tanquam reuulsorio, sed iudicatorio auxilio locutum fuisse, quod ut tibi donemus, qua fronte asserere audes reuulsionem aliquando cum deriuatione incidere, cum id sanè impossibile sit, quemadmodum enim idem eiusdem respectu, ut antea monstrauimus, remotum & propinquum esse non potest, ita nec reuulsio & deriuatio, cum hæc ad uicina, illa uero ad longinqua fiat, ita perpetuo in reuulsione & deriuationis

Reuulsio cū
deriuatione
nō coincidit.

M E D I C V M L O V A N .

uationis uocabulis hallucinaris misere . Fac itaq; Galenum de sanguinis
 eruptione tanq̄ iudicatorio auxilio locutum, qui fit ergo ut cum naturæ
 excretiones sanguinis utiles, semper è directo fieri uideas, & medicū na-
 turæ esse ministrum & imitatore scias, ut hanc in extrahendo sanguine
 uitioso non imiteris? Ecce ut irretitum teipsum feceris . Iterum inquis,
 Galenum euacuantem à liene potius uenam, quàm reuellentem inquisisse,
 imò simul utramq;, quæ ideo opposita melior est, quia nō solum euacuat,
 sed etiam à loco affecto reuellit, neq; enim pugnant, ut supra diximus, re-
 uulsio & euacuatio, quemadmodum tu putare uideris . Quid multa? nō
 solum Galeni uerborum series, uerum etiam exempla quæ subiunguntur
 manifeste ostendunt eum de reuulsione, quæ è directo fit, hic locutū esse.
 Id quod confirmant ea quæ scribit lib. 2. ad Glauconem. Fluentium igitur
 humorum, retractio: sic enim Hippocrates nominat: eorū autem qui iam
 membrum obsederunt, deriuatio medela est. Vtrunq; autem euacuationis
 genus per communes uenas fieri præcipit. Et paulo deinceps. Et si quidē
 pars dextra uteri affecta fuerit, à dextra manu aut crure sanguinē detra-
 hes: si uero in sinistra, à membris quæ illi è directo sunt. Quod. n. ab ipso
 κατ' ἔξιν dicitur, hoc ipsum est secundum rectitudinem. Interiores autē
 uenas incidere oportet: hæ enim uiciniores magisq; è directo sunt patien-
 tibus membris. Nam si splene inflammationem patiente sanguinem uis eua-
 cuare, interiores in manu sinistra uenas secato: & si hepate, eadem rati-
 one in dextra. Si quid uero ex superioribus inflammationem habuerit, ue-
 luti in ijs affectibus quos Greci Synanchas & ophthalmias uocāt, & qui
 cunq; alij capiti aduenerint, eas quæ extrinsecus sunt atq; è directo. Pati-
 entibus uero membris extremis à coniunctis euacuatio fienda, siue reuel-
 lere uelis, siue deriuare. Ex quibus uerbis sole clarius innotescit, Gale-
 lenum reuulsionem quæ à cōiunctis atq; adeo è directo positis uenis, huic
 quæ ex oppositis fit, præferre, quòd hæc ipsa uires deijciat, & exoluat
 citra morbi leuamen. Et quum sola, nisi post eam ex eodem etiam latere
 detractus fuerit sanguis, nihil proffit, imò tunc etiam omnium maxime, &
 uitiosum sanguinem iterum, ut supra diximus, in affectam partem trahat,
 obsit, nobis hoc nomine quæ è directo fit reuulsio magis deligenda, quòd

A P O L O G I A   C O N T R A

nostratia corpora sint ferè crebra uenæ sectioni parum assueta, nec copiosam sanguinis missionem ferant, quum è diuerso Galeno libram sanguinis euacuasse parū sit, qui ausus est: ut ex libro de curandi per sanguinis missionem ratione constat: totas sex libras simul uacuare. Quis itaque dubitet longe consultius esse cum Hippocrate atq; Galeno unica sanguinis detractio, quàm sæpius repetita, nempe nunc in opposito, nunc uero in latere affecto aperta uena, efficere quod postulas, præsertim quum possis multo expeditius tum securius? Quod si tu atq; tui similes faceretis non tã male passim audiretis quod sæpius iterata per uos sanguinis missione tot pleuritide affecti periissent. Iam arbitror satis tibi monstrauerim, reuulsionem quæ è directo fit, opposita esse & securiorem et meliorem. Quod si idem tibi exemplis demonstrari cupis, age legito quæ scribit Hubertus Barlandus, uir non minus doctus quàm eloquens, & ante hunc Brissotus, & dubio procul uoti compos eris. Nos ad reliqua tua refellenda pergemus. Obtrudis non tantum è uicino purgationem, sed & incisio-

Quæ incisio nem aliunde ad affectum locum materiam rapere, quo nullum est præsen ad locum af tius, neq; aliud malum exitiosius. Si incisionem è uicino uocas eam quefectum humo fit in parte affecta, aut illi proxima, recte sentis. Nam & Galenus cap. res trahit. 95. artis medicæ, ubi corpus plus æquo plenum fuerit per patientem lo-

cum minime euacuandum esse monet. Quod si scarificationibus aut sectionibus sensibiliter euacuabimus, plus ratione excitati doloris attrahemus. Nos uero ut cõmode fiat retractio, neq; ex ipsa parte dolente, neq; ex contigua uehementer per consensum condolente, sanguinem esse detrahendum statuimus, sed ex uena quæ è directo est, quæq; coniuncta sit, originemq; habeat cum uena quæ partem affectam alit. Quod si iterum distantiam causaberis, eoq; nomine longè longè à loco affecto auertendum esse clamabis, nos contra foràs foràs à corpore, quod omnium longissi-

Cornelij lo = mum est. Porrò quod ad Cornelij Celsi locum attinet, quem haud satis fideliter à Brissoto citatum asseris, id scias te effecisse, ut post hac omnes nos ueraces, Hieremiam uero mendacem fuisse intelligant. Nam scribis Celsum antiquorum de reuulsione in maxime longinquum præceptiones à phlebotomia minime separasse, sed tantum non recepisse. Quomodo non sca

do non separat, qui non solum non recipit, uerumetiam falsum esse astru-
 it? Quamuis Celsus non antiquos, ut tu perperam affirmas, sed aliquos,
 forte indoctos Medicos & chirurgos, eò loci perstringat, qui usum po-
 tius quàm rationem secuti, id quod tu etiam facis, in distantissimis à loco
 affecto locis sanguinem mittere tentarunt. At uerba eius subiiciemus.
 Neq; ignoro inquit, quosdam dicere quàm longissime sanguinem inde, Lib. 2. cap. 9.
 ubi ledit esse mittendum. Sic enim auerti materiae cursum, at illo modo
 in idipsum quod grauat euocari. Sed idipsum falsum est. Proximum
 enim locum primo exhaurit, ex ulterioribus autem eatenus sanguis se-
 quitur, quatenus emittitur. Vbi is suppressus est, quia non trahitur, ne-
 uenit quidem. Videtur tamen usus ipse docuisse, si caput fractum est,
 ex brachio potius sanguinem mittendum esse. Si quod in humero uitium
 est, ex altero brachio, credo quia si quid parum cesserit, opportuno-
 res hæ partes iniuriæ sunt, quæ iam male habent. Hactenus Celsi lo-
 cum integrum adduximus, in quo certe nemo non, nisi talpa cæcior sit,
 uidet tuam potius quàm nostram à Celso damnari sententiam, ut qui ni-
 hil habeas quod tibi suffragari possit præter usum, qui ut plurimum à ue- Vsus ut pluri-
 ritate, in medicina præsertim, hocq; seculo, deuiat. Sed ut id uno atq; al- timum à uerita-
 tero exemplo ostendamus, nonne hactenus usus apud omnes fermè me- te deuiat.
 dicos obtinuit, ut podagra affectis quauis hebdomada, imò alternis fer-
 mè diebus, catapotia deuoranda exhiberent? Hunc tamen usum ipse me-
 cum ut perniciosum merito damnas. Nonne deniq; hactenus omnium bar-
 barorum medicorum libri nobis tanquàm infallibile decretum, ut cœna Cœna pran-
 prandio minor esse præscripserunt, hoc tamen tu mecum falsissimum es- dio maior.
 se, his exemptis qui morbis nocturnis, catarrhis & alijs id genus affi-
 guntur, contendis. Non satis itaq; mirari possum, cur hoc loci ad usum
 tanquàm ad sacrum ancoram confugas. At ita solent ad quæuis potius
 deflectere, qui recta ire nolunt. Neq; est quòd tibi patrocinetur Celsus,
 eo quòd ait ex altero brachio, si quod in humero uitium est, sanguinem
 mittendum esse, nam ut omittamus quod nobis tecum nulla de externis
 inflammationibus disceptatio sit, nonne maxime tuam sententiam detur-
 bat quod mox sequitur, nimirum id ideo tentasse quosdam, quòd si quid

A P O L O G I A C O N T R A

Internam membra dico ab iniuria uindictanda.

parum cesserit opportuniore has partes iniuriæ duxerint, quæ iam male habent: hoc si itidem in interiorum membrorum inflammationibus dixeris, quid quaeso absurdius dici potest? nam illa quamprimum ab iniuria uindicare omnium consultissimum est. Non poteris itaque eandem differentiam inter hepar & latus, aut ut rectius dicam, costæ membranam obiectare, quod utrunque membrum internum sit, neque alterum, ut humerus, externum, proinde ambo etiam quamprimum ab iniuria medico uindictanda ueniunt, id certe quod fiet quemadmodum supra ostendimus sectione uenæ internæ quæ è directo est. Habes itaque rationem quare dextra costa potius quam dexter humerus, ad dextram reuulsionem requiratur. Denique non est ut gloriaris te non solum autoritate, sed & ratione omnem in maxime longinquum, fieri debere reuulsionem monstrasse, cum id nihil opus erat, præsertim si, ut antea diximus, per ea contraria, & non quæ maxime distant intellexeris, hæc enim sensu donauimus tibi omnem reuulsionem fieri debere ad maxime longinqua. Denique ridiculum est quod non æquam esse costæ hepaticæ contrarietatem ex libro quinto Galeni de tuenda sanitate ostendere conaris, cum tamen Galenus ibidem ne uerbo quidem missionis sanguinis meminert, sed tantum quod imbecilibus partibus exercitia minime iniungenda sint docuerit. Et cum omnimoda quies corpori non parum incommodi afferat, medico quæ membra, alijs affectis, exercitanda essent, ad quæque eorum superuacua reuellenda essent indicauit. Porro locum hunc, si probe expendas, tibi unice pugnare comperies. Nam si partes quæ circa thoracem sunt, magis inferiorum exercitatione iuuantur, quia illis contrariæ sunt, igitur etiam earundem uenarum sectio ijs partibus phlegmone laborantibus prodest, atque adeo in pleuriide crus potius oppositum quam brachium incidendum erit. Vide in quas angustias te detruferis. Multo itaque consultius fuisset, si ex qua parte sanguis mittendus esset inflammatione laborantibus membris demonstrare uoluisses, ut id ipsum non ex libro de tuenda ualeitudi-
ne exercitationum exemplo, sed potius ex libro de ratione curandi per corporis sectionem, ubi Galenus hanc rem ex professo tractat, fecisses.

Quo sensu uerum est ad maxime longinqua fieri reuulsionem. Galeni locus enarratur.

Quæ uena afectis partibus corporis sectionanda.

Is enim ubi omnem uenæ sectionem è directo laborantium partium fieri debere do-

ri debere docuisset, mox quæ uenæ affectis pectore superioribus partibus
 secandæ sint monstrat ita scribens. Itaq; dolentibus oculis humeralis uo-
 cata uena, quæq; ex ea deriuata est, in cubito incisæ, luculentum celeri-
 ter commodum adferunt. Dolente uero latere, aut pulmone, aut septo
 transuerso, aut liene, aut iecore, aut uentriculo, ea quæ per alas ad cubiti
 iuncturam pertingit. Hoc autem casu maxime interior secāda uenit, quod
 si non, certe ea quæ ab ipsa diducta in iuncturæ apparet flexura. Nouistis
 sanè paulo ante ab humerali uena prædictâ diduci, ipsam connectentem.
 Nam hi tres sunt loci mittendi ex cubito sanguinis, interior, exterior, me-
 dius. Igitur interior utilis est in ijs quibus inferiores collo partes patiun-
 tur. Exterior uero in ijs quibus quæ his superiores sunt, ut facies aut ca-
 put. Medius locus interdum utraq; habet diductas uenas in ulteriorem
 brachij partem tendentes, ac deinde hic coeuntes: interim uero celeriter
 in unum mutuo congregientes; in ipso uidelicet iuncturæ flexu, ac non-
 nunquàm obscuram earum alteram, claram uero alteram. Itaq; ubi uena
 quæ parti affectæ propria est, obscurior fuerit, & ad mediorum aliquam
 accedas, conare, quæ à propria diducitur, potius incidere. Est uero ubi
 & quæ inferiores sunt cubiti iunctura, eas quæ in ulna existunt scilicet,
 nihil secare prohibeat, ubi nimirum quæ in cubito sunt, non appareant,
 sed eas certe quæ in rectum sunt affectis. Porrò tam perspicuum sæpe cele-
 req; remedium, quæ edirecto affectis partibus uenæ secantur afferunt, ut
 & qui patiuntur, & familiares ipsorum sæpenumero obstupescant. Et
 paulo post quæ in inferioribus pectore paribus uenæ secandæ sint do-
 cens subiungit. Hæc itaq; narratio utriusq; indicationem continet, tum
 quod in affectionibus eiusmodi uenam secare oporteat, quod in præsentibus
 oratione propositum nobis haud erat, tum quod edirecto laborantium
 partiū, præterea humerale uenas secandas, ubi superiores pectore par-
 tes laborant. Porrò quemadmodum prædictæ omnes partes in cubito se-
 canda uena iuuantur, uti dictum est, sic quæ his inferiores, illis quæ per po-
 plites & malleolos decurrunt. Sunt autem dictis inferiores coxendix,
 uerus, uesica. At renes cui parti adscribi debeant ambigunt. Siquidem in-
 feriores sunt ijs, quas prius recensuimus: superiores uero quàm cæ quas.

A P O L O G I A   C O N T R A

Secundo loco. Itaq; misso ex cubito sanguini interdum auscultant, ubi uide-
 licet recens fuerit phlegmone, copiaq; sanguinis affuerit. Quibus uero
 affectio inest quam proprie nephritim nominant, eam quæ in poplite est,
 secare expedit, aut certe quæ in malleolis sunt. Porro uteri inflammatio-
 nes magis etiam quàm renum à uenis in crure sectis iuuantur. Nam quæ
 ex cubito fiunt euacuationes, aliud etiam habent adiunctum malum, nem-
 pe quod purgationes menstruas comprimant, sanguinemq; ad superiores
 corporis partes retrahant. Quæ uero fiunt ex cruribus, tantum abest ut
 retrahant, ut etiam menses promoueant. Hunc nimirum locum ut produ-
 ceres conueniebat, atqui cum tibi ex diametro pugnare scires, uoluisti
 potius alium adferre, quo parum eruditus fucum faceres. Nam ut inge-
 nue dicam quod sentio, constanter equidem credo te nihil eorum quæ in
 disceptatione tua frigida producis, ex animo scripsisse, sed à Louaniensi-
 bus Sophistis, qui ad scribendum haud aliter quàm ὄνοι πρὸς λύραυ
 apti, subornatum te argumenta utcunq; quæ sita et excogitata adduxisse.
 Nā qui aliàs fieri posset, nisi expugnatus, aut precibus, aut pecunia esses,
 ut tam nullius momenti argumenta proponeres? Itaq; satis superq; ex iam
 adductis Galeni uerbis, quæ uena in cuiusq; partis corporis phlegmone
 inter initia incidenda esset, discere potuisses, nec opus erat aliò ut diuer-
 teres, ubi nihil minus quàm hoc ipsum traderetur. Hinc est quod impru-
 denter aberres præcipiendo in recenti uteri, haud aliter quàm renum,
 phlegmone ad superiora reuellendum esse, cum tamen Galenus iam cita-
 ta sententia diuersum doceat, nempe uteri inflammationes magis etiam
 quàm renum à uenis in crure sectis iuari. Præterea satis mirari non pos-
 sum quum iecinoris & lienis incipientes affectus recte ad suum brachiū
 reuelli dicas, cur idem non in costæ inflammationibus faciendum conce-
 das, cum certe eadem sit distantia in utrisq;, maxime si in inferioribus co-
 stis fuerit phlegmone? Deniq; si in angina satis est contrarium morbo mo-
 tum moliri, ut tu fateris, non multum naturali exquisita locorum contra-
 rietate, quare hoc ipsum in pleuritide non satis erit, ubi per uenæ quæ edi-
 recto est sectionem, non solum ab affecta parte euacuationem, uerum
 etiam humorum impetum in contrarium uertere molimur? Erras deniq;
 quod

In uteri inflā-
 mationibus
 uena in cru-
 re secanda.

quod reuulsionem in quibusdam capitibus sæpiſſime cum deriuatione coincidere aſſeris, cum ut iam centies ſermè diximus, reuulſio ad longinqua, deriuatio autem ad uicina fiat, atq; adeo nequit idem eſſe remotum & propinquum. Recte uero ſcribis quod non tam loci, quàm fluoris Fluoris contraſit perpendenda contrarietas, nam idipſum & nos docemus, neq; ut tu arbitrarieris, nimis de locorum contraria oppoſitione certamus, nam aliàs te pendenda. cum ex aduerſo potius brachio ſanguinem eſſe mittendum contendere mus, aut cum quibusdam, te plus errantibus, ex crure oppoſito. At inſtās iuguli dolor, incumbens brachij grauitas, materiã ab inferioribus ad ſuperiora ſurripi, & non e contrario monſtrant. Hinc humorum in contrarium motum per uenæ cubiti interioris quæ edirecto eſt ſectionem fieri non poſſe. Hoc nimirum argumento teipſum iugulas, nam ſi humoribus ſurſum fluentibus ſemper reuulſionem deorſum fieri contendis, in pleuritide certe in qua iuguli dolor eſt, atq; brachij grauitas, ex crure potius in rectum poſito, quàm brachio oppoſito reuelles, nam ita in contrarium nempe deorſum, humorũ impetum uertes. Vide ut rhetoriceris mi Hieremia, iam tibi potius quàm nobis reddenda eſt ratio cur contrario poſtulo fluxu, crus quod edirecto eſt, ſecari nõ debeat. Mirum uero eſt quare in iſtam contemplationem incidere, cum parum referat materia ab infernis uel ſupernis in locum affectum procumbat, modo quàm ocuſſime Parum refert à ſupnis uel ab infernis ſanguinem ab ipſa phlegmone pariter retrahas, pariter euacues. fluat ſanguis.

Proinde rectius ita inſtituiſſes, dolor iuguli, grauitasq; brachij ſanguinẽ ſurſum tendere, & illic eius copiam colligi demonſtrāt, igitur collecta ſanguinis copia à laborante particula in aduerſum trahi, & celeriter euacuari debet. In hunc quidem modum argumentatur ex Hippocratis uerbis Galenus commentario decimo ſecundi libri, de ratione uictus in morbis acutis dicens. Venæ ſectio undecũq; fiat euacuat à toto animalis corpore, non tamen uelociter neq; equaliter ex omnibus uenis. Noſtra autẽ intentio ſtudioq; cõuertitur, ut à loco phlegmonem patiente, plus ſanguinis ac celerius euacuetur, quàm à reliquis corporis partibus, præſertim in morbis acutis, quod aſſequemur ſecta uena interna, quæ basilica dicitur, multoq; magis quando redundans ſanguis, uergit ad ſuperiores pe

A P O L O G I A   C O N T R A

Cur crur edirecto positū secari in pleuride non liceat.

Anteuertendo morbum à remotissimis etiam situ reuellere licet.

In podagra uenam in crure secare non expedit.

Et oris partes, aut illic grauitas præsertim in brachio aut mamilla sentitur. Clarius hoc idem in præcedentibus agit, quæ quia paulo ante à nobis citata sunt, ideo hic repetere non libuit. Ex his satis innotescit causa, cur edirecto crur secundum esse reuamur, nimirum quod unicum hoc nobis sit studiū, ut iuxta Galeni consiliū, plurimū & celeriter à loco phlegmonem sustinente reuellamus & euacuemus, id quod ex cruris edirecto positi sectione fieri non potest, euacuatur enim optimus tantum sanguis qui in pede est, ut ostensum est, & uiciosus in boni uicem succedit. Hic cum ob nimiam distantiam uena in crure secta sanguinem à phlegmone neque celeriter neque plurimum euacuare ac retrahere possit, fit ut illam abhorreamus. Insultas iterum distantiam causari non potestis, nam dum Galenus per cubitum podagram retrahit, remotior est, dum etiam in uertigine, & morbo comitali ex malleolo aut poplite reuulsionem molitur multo protractior. Sed audi mihi Hieremia, qui fit, ut toties à præscripto tibi disputationis scopo aberres? nobis tecum, ut iterum atque iterum dicam, de interiorum membrorum inflammationibus disceptatio est, in quibus ab initio non solum reuellendi, sed & euacuandi intentio est. In morbo autem comitali & uertigine reuulsionem tantum molitur Galenus, ut morbum anteuertat, quæ profecto reuulsio à remotissimis etiam fieri potest. Proinde longe alia intentione in interiorum membrorum inflammationibus reuellimus, quam in dictis capitibus affectibus, in quibus minime opus est ut à capite euacues, sed tantum humorum impetum, qui aliquando huc deferri possent, auertas. Non erat autem cur podagram obijceres, nam alia ratione Galenus reuellere humorum fluxum non potuit. In pede enim ut membro affecto non licuit, neque si licuisset reuulsio dici mereuisset, sed deriuatio. Nullius autem huius in inflammationum initijs usus esse debet, cum Galeno in libro de sanguinis missione authore, incipientibus phlegmonibus medico non tantum euacuare, sed & reuellere conueniat. Secta autem uena quæ per locum dolentem, uel illi proximum transit, non solum non relinquitur spatium ut auerti queat facultatis excretoriæ impetus, uerum etiam plus ratione per sectionem excitati doloris ad locum affectum trahitur. Hinc prudenter admodum Galenus ca-

pite

M E D I C V M L O V A N I E N .

pite . 95 . artis medicæ in hūc modum scribit . Si uniuersum corpus plus
 equo plenum fuerit per patientem locum minime euacuandum . Nam si
 scarificationibus , aut sectionibus sensibilibus euacuabimus , plus ratione
 excitati doloris attrahemus . Si uero calefacientibus dispergere tentabi
 mus plus erit id quod ui caloris ad partem attrahetur , quàm dispersum .
 Quod si in eo elaborabimus , ut quod influxit retrocedat , corpus plenū
 non admittet . Ad hæc igitur ambo totum corpus euacuare oportet , aut
 omnino ad contraria loca retrahere , quod patienti particula influit . Hæc
 tenus Galenus à quo certe probe præceptum iam intelligis quod in po
 dagra cubiti , & non cruris uena incidenda sit . Rursus instas pleura utrius
 que maximis patet confluxus iniurijs , corū scilicet qui in caua uena sur
 sum , deorsum mouentur humores , quare siue deorsum , siue sursum re
 trahere uultis ex confusa in caua uena humorum mole , aliud inducatis ,
 si aliud reuellatis . Optime igitur ac sagacissime natura oppositam uenā
 reliquam fecit , ut quod undiq; in alterum latus procumberet , ipsa sat re
 trahere posset . At scias rationem tuam istam plane inuolidam esse , nam
 etsi sanguine ex uena edirecto sita detracto , alius succedat & inducatur
 istamen præter naturam minime inducitur . Non obsistendum autem
 est ne fluat sanguis , sed ne copiosior quàm pars exigat . Proinde quamuis
 excessu ablato in euacuatorū locū alij inducatur humores , hi tamē mini
 me præter naturam sunt . Non mali , deteriores enim euacuati , neq; mul
 ti , excessus enim ablatus est . Quare partes euacuatæ tantum solummo
 do exigent , quantum ad tenuem refecionem satis erit . Minus uero at
 trahent quàm relinquunt naturalis analogiæ comparatione : alioqui uis
 minor traheret maiorem , quod est absurdū : imbecilliores enim sunt par
 tes morbo uiciniores , & a morbo magis disturbantur , quàm si uires es
 sent æquales . Non ergo replebuntur præter naturā uicina morbo partes ,
 neq; etiam , quamuis aliud inducatur , is fluxus præter naturam erit , sed
 cessabit ubi ad analogiam humorum peruenietur , quæadmodum diffusius
 indicauit Brissotus . Deniq; multo præstantius est , in partibus morbo
 uicinis esse tam modicum alimenti , ut aliunde trahant , quàm esse tam
 multum ut uel in alias pellant , uel trahentibus concedant . Ceterum ne

A P O L O G I A C O N T R A

Opposita uena id quod in alterū latus p̄cūbit nō retrahit.

Excretiones à natura secū dū rectum.

Deriuatio in principio phlegmonē locū nō habet

gamus oppositam uenam id quod undiq; in alterum latus procumbit sat retrahere posse, nam ut antea etiam ostensum est, ex affecta parte uel omnino nihil, uel non nisi post temporis interuallum, trahit, id certe qd uenarum stamina seu filamenta satis monstrant. Non solum autem celerime à loco affecto retrahendum, sed & euacuandum esse ex Galeni sententia supra monstrauimus. Dices fateor oppositam uenam ab affecta parte nihil trahere aut euacuare posse, humorum tamen fluxum qui in eam decumbere potest anticipando interceptit. At neq; hoc concedimus, nam cum humorum à membris expulsionem, præcipue pleuritide, semper secundum rectitudinem fiant: id quod Hipocrates ijs uerbis 2. par. 6. Epid. aph. 7. confirmat κατ' ἰξιν καὶ πλευρέων ὀδύνῃ καὶ ξυντάσσει σπυχοσπρίων, καὶ πλινθὸς ἐπάρσεις καὶ ἐκ σινῶν ρήξεις. Id est Secundum rectitudinem fiunt laterum dolor, præcordiorum distensiones, lienis tumores, & sanguinis ex naribus eruptiones: non poteris certe humorum fluxum per uenæ oppositæ sectionem intercipere, sed eius potius uenæ quæ in eo latere existit, per quod in affectā partem decumbunt. Hinc constat sanguinem defluendo per uenam cauam, seruare eandem differentiam positionis, scilicet dextri & sinistri. Proinde uena dextra incisa, dextri lateris solum sanguis intercipitur, & expedite euacuat, non autem sinistri. Vide ut omnes elabendi uia tibi interseptæ sint. Ridiculum autem est quod iterum ad cubiti in podagra sectionem diuertis, cum satis manifestum sit non licere poplitem ut partem loco affecto maxime uicinam, quemadmodum antea dictum est, incidere. Erras itaq; uehementer quod nihil aliud putas esse latere affecto per coniunctam uenā detrabere, quàm affecto utero aluum ducere, aut etiam afficiente podagra poplitem secare. Nam affecto utero aluum ducere, & in podagra poplitem secare, nihil aliud est nisi per partem affectam aut illi maxime uicinam uacuare, id quod deriuationi peculiare est, quæ nimirum in principio phlegmonum locum non habet, quod hæc tantum eorum humorū, teste Galeno lib. 2. artis cura. ad Glauconem, qui iam membrum obsederunt medela sit. Per uenam uero cubiti quæ edirecto est in pleuritide dū sanguinem detrahimus, neq; ex parte affecta, neq; ualide uicina sanguine

uena

uem mittimus, quod utiq; faceremus si uenam qua costas alit, aut illi pro
ximam incidere aut si partibus his scarificationes, aut cucurbitulas ad
hiberemus. Reuulsio itaq; eius uenæ sectio, nequaquam deriuatio, ut pu
eriliter ipse arbitraris, existit, atq; adeo aliud est ex cubito lateris affe
cti sanguinem detrahere, quam affecto utero aluum ducere, aut in podo
gra poplitem secare, cum hoc deriuatio, illud autem reuulsio existat. Ita
passim in deriuationis & reuulsionis nomine impingis. Neq; obstat q
sanguinem ex affecti lateris cubito mittendo per uenam coniunctam de
trahimus, utraq; enim euacuatio, tam ea scilicet quæ est reuulsio, quam
ea que est deriuatio, per coniunctas uenas fieri debet, quemadmodum ex
Hippocratis sententia lib. 2. ad Glauconem Galenus ita scribens docet.
τῶν μὲν ἐπὶ ἐπιρρεόντων ἢ ἀντίπασσι, οὕτω γὰρ ὁ ἰσσοκρά
της ὀνομάζει τῶν δ' ἢ λη κατειληφόντων τὸ μόριον ρεύμα
των ἢ παροχέτευσις ἱαμα ἄμφω δὲ τὰ εἶδη τῆς κενώσεως
ἔξ τῶν κοινῶν ποιεῖσαι κελεύει φλεβῶν. Id est, fluentium humo
rum reuulsio, sic enim Hippocrates nominat, eorum autem qui iā mem
brum obsederunt deriuatio medela est. Vtrunq; autem euacuationis ge
nus per cōmunes uenas fieri præcipit. Communes autem uenas uocat
eas, ut ex sequentibus Galeni uerbis manifestissime colligitur, quæ loco
affecto coniunctæ sunt, eumq; edirecto respiciunt. Sed in istas uenæ que e
directo est sectio reuulsio esse non potest, quia nec in contrarium locum
nec in cōtrarium motum fit. Ad quam obiectionem ut multis respondeā
minime opus est, supra enim satis ostensum est hanc uenæ sectionem esse
reuulsionem, ac ad contraria fieri, nam sanguinem qui ad pleuritidis lo
cum discessit in uenam cauā remeare facit, ecōtrario quàm antea deflue
ret, & à caua uena extra corpus in partē maxime longinquam atq; con
trariam. Infœlix itaq; tu qui id deprehendere non potuisti, sed deriua
tionem potius esse putasti. Iam cogitabis quanta temeritate dixeris te lu
ce clarius monstrasse eandem uenam ab iocinore influxum reuocare, ad
latus uero magis prouocare, adeo ut mireris si quid amplius desidere
mus. Ego certe ut ingenue fatear neminem uidi unquam, in tanta præser
tiam re, te frigidioribus & minoris momenti argumentis disceptantem,

Communes
uena.

Venæ edire
cto sectio qua
re reuulsio.

A P O L O G I A C O N T R A

*Galenus in
interiorum
uiscerū inflā
mationibus
nūq̄ ex oppo
sito reuulsio
ne usus est.*

*Abenroës
homo execrā
dus passim
nugatur.*

*Non quæuis
membra in dis
criminatim
scarificanda.*

*Non eadē est
uehementis ac
uelocis tra
ctionis semp
necessitas.*

adeo ut nullus sit qui non te de industria apertam ueritatem impugnare intelligat. Ceterum Galenum in interiorum uiscerum inflammationibus sanguinem à dextro in sinistrum nusq̄ reuulsisse adhuc constanter asserimus, neq; enim unum saltem locum, tametsi ad externum usq; te excrucies, in quo contrarium præceperit, producere poteris. Locos enim duos citas nobis nihil aduersari antea satis docuimus. Neq; in uniuersum reuulsionem quæ à dextris ad sinistra fit damnamus, huius enim aliquando usus esse potest, ubi scilicet cōtraria non est indicatio. Cum autē in pleuritide & alijs interiorū membrorum inflammationibus unicum hoc studium esse debeat, Galeno authore, ut celerrime ac copiose a loco affecto & reuellamus & euacuemus, sit ut huius inter initia nullus esse usus queat, nisi indiscriminatim reuulsionis speciebus utendum esse contentas, quo nihil absurdius dici posset. Quod ad Abenroen hominem illum impium & execrandum attinet, scias nos huius dictis nihil moueri, ut quem nemo non mouerit passim tam in philosophicis quàm medicis reb. insigniter esse hallucinatum, adde quem nemo non nescit impudenter fuisse mendacem, ut qui Galenum ac omnes antiquos philosophos falso erroris insimulet, cum tamen nullum unquam legerit, ignarus græcitatæ ac latinitatis. Porro non sine magna impudentia astruis nos non uerè quæuis indiscriminatim membra scarificare, nam produci locum ubi ita docuerimus & minime mendacem te fuisse prædicabimus. Probe nimirum nobis constat pro affectarum partium diuersitate, diuersimode etiā scarificationes ac curcubitulas adhibendas esse, nec ea in re te monitorem aut doctorem opus erat. Virges iterum & nobis tanq̄ nodum tua sententia, insolubilem obtrudis quod Galenus 13. therac. oppositi cruris scarificationem probauerit, tanq̄ remedium quod oppositam phlegmonem reuelle re possit? atq; adeo etiam oppositæ uenæ sectionem, ut quæ non solū sufficienter exoneret, imo tanto efficacius, quāto ipsa scarificatione potētior. Verum qui hætenus nostram tecum disputationem probe assecutus est, facile dijudicabit hunc modum nō semel sed iterum atq; iterum à nobis esse dissolutum. Nam non eandem esse uehementis ac uelocis tractionis à loco dolente necessitatem in externorum membrorum, & internorum uiscerum

M E D I C V M L O V A N I E N .

viscerum inflammationibus diximus. In illis enim satis est quo uis modo sistere humorū impetū, neglecto effecta particula, utpote cui reprimētia ac digerētia illita suppurationē prohibere possūt: adde quod neq; ex suppuratione periculum, etiam si superuenerit, immineat. In his nero e contrario, nā nō quouis modo humorum impetū sistere, nec affectae parti reprimētia aut dispergentia adhibere medicamenta licet, sed quocumque humorum praeter naturam fluxum à laborante parte nō solum retrahere, uerum etiā euacuare conuenit. Hinc est quod in internis inflammationibus neq; uenae sectionem neq; scarificationem oppositam prodesse dicamus, quod neutra ex ipsa affecta particula celeriter et trahere et euacuare quod omnium maxime necessarium est, sed tantum in corpore humorū exundantē molē minuire possit. In externis uero utranq; adhibere nihil prohibet, ut in quibus humorum fluxum utranq; sistere, aut eosdem ex alia parte in aliam traducere, aut utranq; minuire liceat. Et haec indicatio sumitur partim ex particularū diuersitate, partim etiā ex morbi magnitudine, neq; enim eodē modo tractādi sunt magni et parui morbi. Hinc non temere in reuellendo Galenus phlegmone magnitudinem aestimandā esse monet. Quod autem haec mens Galeni fuerit, satis ex uerborum serie, et iecoris exemplo, quod paulo post subiungit innotescit, cum pariter tum reuellendum tum educendum qui ad iecur fluit sanguinem, interna in dextro cubito insecta uena, docet, propterea quod et est regione, et ampla uia cum uena quae caua dicitur, societatem habet. Et ne quis eum tantum, modo de iecoris inflammatione locutum esse dicat, mox continuo quodam dicendi ordine aliorum etiam interiorum uiscerū exempla subnectit, in ijsq; in uniuersum inter initia uenae sectionem edirecto fieri praecipit ijs uerbis. Perpetuo quidem in omnibus, quae edirecto est. Sed hic rursus nos comprehendere putas, quasi praeter Galeni mentem reuulsionem in eam quae in longinquū, et alteram quae in uicinum diuiserimus. Id quā candidē facias, ex antedictis luce clarius constat, ubi reuulsionem haud aliter quā tu semper ad contrarium siue longinquum fieri diximus, et hac ratione uenae edirecto sectionē esse reuulsionem demonstrauimus non solum ueterum, Galeni praesertim, testimonijs,

Quare in internis inflammationibus oppositae uenae sectio nō prodest.

Reuulsio minime in longinquā et uicinā diuidit.

A P O L O G I A C O N T R A

sed & rationibus. Trahere enim sanguinem qui à caua uena per costarū uenam ad pleuritidis locum defluxit, iterum à pleuritidis loco per costarum uenas in uenam cauam e contrario quā antea fluebat, & ab hac extra corpus, quo nihil longinquius dici potest, diximus. Tuum itaque erat ostēdere prædictam uenæ sectionem inter reuulsionis genera non esse connumerandam, nec ita temere citraque iudicium futilibus argutijs non solum perdere chartas, sed & authorum misere torquere sententias. Dic per Apollinem oro ubi Galenus utero inflammato cubitum magis, quam poplitem incidere præcepit? Diuersum sane tibi supra ex libro de curâ di ratione per sanguinis missionem demonstrauimus. Diuersum etiam docet lib. 13. theria. ubi de interiorum inflammationibus loquens ita scribit. Renibus uero, & uesica, pudendo & utero sic habentibus, eas quæ in cruribus sunt sitæ: ac potissimum quæ circa poplitem sunt: Sin minus eas quæ iuxta malleolū, ac perpetuo quidē in omnibus, quæ edirectio est. Atqui locum forte putas qui in 2. lib. ad Glauconem est, ubi in hunc modum scribit Galenus. Et si quidem passio in dextra uteri parte fuerit, à dextra manu aut crure sanguinem detrahes: si uero in sinistra, à membris quæ illi edirecto sunt. Sed uides hoc loco Galenum de uteri indiscriminatim affectibus esse locutum, in quibus interdum ex manu, interdum etiam ex crure sanguinem detrahete licet. Quando autem ex manu, quā itidem ex crure detrahendus sit hoc loco obticuit, proinde ne sibi pugnantem facias Galenum, ex alio loco eius sententiā discas oportet, ubi nimirū uteri affectus discernit. Id quod facit in libro de sanguinis missione in quo in mensium profluuio cōmode sanguinem ab utero ad brachiū retrahi docet. In uteri autem inflammationibus, e contra, ad crus scilicet. Verba eius hæc sunt. Porro uteri inflammationes magis etiam quā reuum à uenis in crure sectis iuuantur. Nam quæ ex cubito fiunt euacuationes, aliud etiam habent adiunctum malum: nempe quod purgationes mēstruas cōprimant, sanguinemque ad superiores corporis partes retrahāt. Quæ uero fiunt ex cruribus, tantū abest ut retrahant, ut etiam menses promoueant. Et iterū in eodē libro. Plenitudines à suppressis mensibus ortas, omnino per crura euacuabis, siue uenā secare oporteat, siue scarificare.

Utero inflā-
mato popli-
tis uena inci-
denda.

Enarratur
Galeni locus

ficare. Sectæ enim in cubito uenæ mulierū reuellere purgationē asolēt. Ex quibus sane uerbis æquus lector facile deprehēdet qua fide passim Galenū cites, quamq; per dite eundem torqueas, atq; præter omnem æquitatem in tuam sententiam trahas. Cæterum non probamus in externis inflammationibus uenæ oppositæ sectionem, ut tu temere nugaris, sed id tantū dicimus, si quis ex longissimis et situ distantissimis ac oppositis etiā partibus in his ipsis per uenæ sectionē reuellere tētet, nō tātū noxæ, quantū si idem in internis tentet, attulerit, quod, quemadmodum tu etiā fateris, non tam molesta sit earum partium affectio, nec tā grauis exitus instet, addis quōd propter atrociores ferè atq; intimiores partium internarū dolorē humorum fluxus in eas magis superfluat, hinc ab interna q̄ externa particula, nobili quā ignobili potius reuellendum. Et hæc certe ratio est cur ab internis per eam quæ edirecto est uenæ sectionem reuellamus potius quā oppositam, quōd scilicet illa omnium ocysime à parte affecta reuellat, ita te tuo perpetuo iugulamur gladio. Non persuadebis uero ut uenæ sectionem quæ ab eodem latere fit reuulsionem non esse dicamus, quū diuersum multoties tibi ostenderimus, adeo ut iterū referre etiam pigeat. Tu potius cum tuis Louaniensibus Sophistis, quibus procul dubio instigantibus id disceptationis munus subire infeliciter uoluisti, contrarium ostendito, et uictos nos fatebimur. Vide ergo ut delires cū scribis nos non multum studere ut in bubone pestifero reuellatis, quod huc quasi in sentinam quandam natura totum cōtagium ceperit deponere, cum hoc nomine uobis multo maxime sit reuellendū, et nō reuellendum, imò euacuandum etiam ex corpore contagium, id certe quod facitis per uenæ quæ edirecto est bubonis pestiferi sectionem, tanta autem uos cœcitas occupauit, ut id intelligere non possitis. Hinc qua in interiorum uiscerum inflammationibus non solum reuellimus, sed et euacuamus, ea etiam ratione in bubone pestifero, nec aliqua adest, ut tu temere nugaris diuersitas, nam si qua esset, crede mihi non tam obtusa est nobis oculorum acies quin hanc deprehendiſsemus. Erras deniq; quod scribis deriuationē et reuulsionem non pro inflammationis diuersitate, sed influxionis modo, uariari, nam cur alioqui Galenus phlegmonis magni

Nec in externis inflammationibus oppositæ uenæ sectio probanda.

In Bubone pestifero eius uenæ sectione opus est, quæ simul reuellat et euacuet.

Deriuatio et reuulsio pro inflammationis diuersitate uariatur.

A P O L O G I A   C O N T R A

Influxiōis et
inflammatio-
nis modum
quo ad indica-
tionem non
differre.

linem estimandā praecepit? Item quare idem cōmentario decimo secun-
di libri de ratione uictus in acutis morbis scribit: Nostra intentio studi-
umq; cōuertitur, ut à loco phlegmonem patiente, plus sanguinis ac ce-
lerius euacuetur quàm reliquis corporis partibus, praesertim in morbis
acutis? Vide quàm pulchre Galeni mentē assequaris, qui in libro etiam
de ratione curandi per sanguinis missiōē, primos mittēdi sanguinis sco-
pos morbi magnitudinē cum uirum robore esse scribit. Sed demus reuul-
sionem pro inflammationis diuersitate nō uariari, nonne tua hoc modo
expugnabitur sententia? Maxime quidem, cum omnes phlegmones tam
internas q̄ externas, cū Galeme in lib. de sang. missiōe, reuulsu eua-
cuandas dicamus. Itemq; reuulsiones cum euacuatione adhiberi deberi
omnibus influxionibus. Non posse autē utrūq; efficere uenae quae ex op-
posito sit sectionem, iam abunde monstratum est, nec ipse inficias ire po-
teris. Porro mirari nō possū cur influxiōis modū ab inflāmatiōis modo se-
pares, cū diuersitas in his ipsis, quo ad indicationē, iuxta tuā sentētiā, nul-
la sit. Quid enim ualentem influxionē aliud efficere nisi magnam inflan-
mationem dicas? hinc eadem ab utrisq; sumenda est indicatio. Nam per in-
de ut inflammationis uehementi per patientem locum minime euacuan-
dum, sed ad contraria loca retrahendum, et à loco inflammato euacuā-
dum q̄ ocysime erit, ita etiam ubi corpus plus æquo plenum fuerit: tūc
enim quia ualenter materia influit, nā ipse quoq; fluxus impetum pro
corporis plenitudine contingere fateris, dico etiā ad contraria retrahē-
da erit. Falso itaq; imo mendaciter nos accusas, primum quod molliorē
influxū per contraria reuellamus, et nō per uicina. Secundo quòd uehe-
mentiore per uiciniorē cohiberi satis putemus, uel ut apertius dicam
quòd in molliori influxu reuulsione, in uehementiori autem deriuatione
uti statuamus. Neutrum enim ut sole clarius ex iam dictis liquet, uerum
est, neq; enim influxum aut inflammationem uehementem inter initia
aliter q̄ reuulsione, quae tamen simul euacuet, curandā esse docemus. De-
riuationis aut tū primum esse usum, ubi materia iā uehementer membro
affecto est affixa, decernimus. Quod si itaq; recte reuulsionis et deriu-
ationis discrimen agnouisses, nunq̄ in tam pudenda mendacia incidisses.

Exempla

M E D I C V M L O V A N I E N .

Exempla de contrarij cruris scarificatione, de incisione poplitis uel maleoli in capitis affectibus, & cubiti in podagra, supra satis à nobis cōfutatata sunt. Eradicationis uocabulū, quoniā probatissimis medicis incognitum, & à barbaris tantū citra omnem rationem excogitatum est, plane reijcimus. Cæterum reliqua quæ in tua disceptatione sequuntur nihil aliud contendunt, nisi ut in inflammationibus inter initia reuulsione potius quàm deriuatione utendum sit, id certe quod & nos docemus. Nam uenæ sectionem quæ edirecto est, siue in pleuritide siue bubone pestifero fiat, esse deriuationem, perpetuo insicias ibimus, nisi diuersum, quod minime poteris, ostendas. Porrò ea quæ in oppositæ uenæ sectionis probationē adducis tam puerilia sunt, ut cōfutationē denuo non mereantur, piget enim iterum atq; iterum quod satis eam explosum est reuellere. Uterū nos falso insimulas quod internas inflammationes præcoci egere educatione magis quàm reuulsione nos docere ais, nequē enim educatione tantum, sed & reuulsione simul egere dicimus, nam in idipsum addas, deriuationem, quæ quoquē à loco phlegmone affecto educit, sufficere dixeris, id quod falsissimū est. Ridiculum autem quod euacuationem eandem cum deriuatione facis, perinde ac si reuulsio euacuatio non esset, cū tum omnis uenæ sectio sit euacuatio. Hinc Galenū lib. 13. the. tanquā nobis aduersantē obtrudis, qui in inflammationibus quæ adhuc in generatione sunt, priorem euacuatione cōfluentis ad affectum locū sanguinis inhibitionē esse tradit, quasi eius loci is sensus esset, in inflammationū principijs prius esse reuellendū quàm euacuandū siue deriuandū, nequē enim ab euacuatione deriuationem secernis. Atqui erras modis omnibus quòd phlegmonē quæ adhuc in generatione est, intelligis eam quæ iam incepit, necdum ad completum incrementum perfectionemue peruenit, cum potius ea sit quæ nondum incepit, sed ut mox fiat causam in corpore habet, utpote cum pars aliqua calidior est facta, aut dolore ob uulnus, cōtusionē, aut simile quidpiam, angitur. Id uerū esse nō solū uerborū series, sed & quod mox sequitur ostēdit ita. n. scribit. His igitur omnibus æstimatis, quæ phlegmone adhuc in generatione sunt, earum causas prius abscondes. Quæ uero iam factæ sunt, has utiq; curabis solas, Quasi diceret ad phlegmonū quæ nondum generate sunt prohibitionem satis est, si causas earū abscondas. Ad eas autē quæ iam factæ sunt

Eradicatio.

Euacuatio cū deriuatiōe nō coincidit, hoc enim spēs, illud aut genus existit.

Galenī locus explicatur.

Phlegmone adhuc in generatione quæ

A P O L O G I A C O N T R A

nihil consultius, nisi ut solis intentus sis, neglectis alijs partibus corporis,
 quando, ut alibi docet, huic quod maxime urget prius occurrendum sit.
 Vide iam quis in suā mentem torserit Galenum, tu potius an nos. Tu cer-
 te, nam hunc esse uerborum Galeni sensum ex ijs quæ sequuntur in conte-
 xtu, & exēpla quo à se dicta declarat, conuincemus. Inter cætera nāq;
 sic scribit. Quod uero eius quicquid in laborante membro continetur in
 proximas partes repellit, hoc phlegmones iam genitæ medela est. Ex
 quibus uerbis luce clarius fit Galenum iam factam phlegmonem, non cō-
 pletam, sed quæ iam primum cœpit uocasse. Nam quis unquam reprimen-
 tia seu repellentia medicamenta post cōpletam phlegmones generationē
 adhibuit? Constat enim omnibus qui uel à limine tantum medicinam salu-
 tauerūt, q̄ repercutientium in phlegmonū tātum in ijs usus esse debeat.
 Deniq; si de perfecta phlegmones consistentia locutus est Galenus cur in
 exemplo de iecore ita ait. Proponatur iecur iam phlegmonē contrahere
 cœpisse: item, si qua circa fauces, & palatum, aut linguam, aut deniq; in
 ore, phlegmone laborare inceperit &c. Quid multis moror? passim of-
 fendes hoc loco Galenū phlegmonem iam genitam seu factam eam quæ
 iam incepit nominasse. Quamuis quid attinet ista docuisse, cum etiam iux-
 ta tuam interpretationem nihil nobis aduersetur Galenus. Scribis enim
 Galenum semper ubi opus est auertere, hoc est, fluxū inhibere anteq̄ eua-
 cuat, hoc est, ut ipse arbitraris, deriuat. Id ipsum namq; & nos facimus,
 primum enim omnium reuellimus, atq; simul à loco affecto etiam uacua-
 mus, id quod tua reuulsio ex opposito non potest. Euacuat equidē, at nō
 ex latere, multo minus ex parte ægra, ut antea per nos ostensum est: si
 nō ex latere eodem, ergo nec phlegmones causam abscindit, cum humo-
 rū fluxus, ut supra ex Hippocratis autoritate demonstrauimus, in pleu-
 ritide præsertim, iuxta reſtitutionem fiat. Si phlegmones causam non ab-
 scindit, ergo nec ad phlegmones quæ nondum generata est, prohibitionē
 satis erit. Recte itaq; in te torqueri potest hoc Hippocraticum decretū:
 Quæ ducere oportet quo maxime natura uergit per loca conferentia cō-
 ducere: nam cum in pleuritide materia per idem latus à natura in locum
 affectum pellatur, erit & per eandem partem euacuanda. At dicis nos re-
 uulsioni intendimus, & non euacuationi, Hippocrates autem de euacua-
 tione

Reprimentiū
 ī phlegmonū
 in ijs usus.

Reuulsio de-
 riuationem
 præcedat.

1. aph. 21.

tione tantum locutus est, ob id nobis nihil aduersatur. Mirum profecto est te in id cecitatis esse delapsum, ut posse te reuellere per uenae sectionē sine euacuatione putes, taceo q̄ euacuationem ineptissime eandē esse cū deriuationem dicas, neq; enim genus cū specie coincidere, ut supra ostendimus, potest, ita perpetuo in uocabulorum ratione, quo in medica re nihil esse potest absurdus, hallucinarius. Fatemur itaq; Hippocratē de sola euacuatione esse locutum, at de ea etiam quae reuellit. Et in hāc sententiā citatur etiam hic aphorismus à Galeno cōmentario decimo secundi libri de uictus ratione in morbis acutis. Constat, ait, Hippocratē euacuare humores phlegmonem efficientes, per ea loca ad quae uergunt. Hoc enim uniuersaliter uerum est quod ab eo dicitur. Quae euacuanda sunt, eō duci debent, quo natura commode tendit. Id autem saepenumero euenit & uarie quidem, pro uarietate partium membranae costas succingētis. Affectis enim partibus eius superioribus consentit condoletq; iugulus, brachium, mammilla: inferioribus autem septum transversum, & hypochondria. Et ne quis eum de euacuatione, quae deriuatio est, locutum esse tantū suspicari posset mox subdit. Quū ergo dolor extenditur ad superiora, secūda est uena in cubito quae copiose & celeriter à parte affecta retrahere & euacuare sāguinē pōt. Iam arbitror nobis permittes quod Galeno facere permissum est. Vides itaq; ut irritus sit omnis tuus contra nos conatus, quando neq; deriuationis, neq; reuulsionis rationem probe tenueris, adeo ut tu potius q̄ nos Andabatarū more clausis oculis pugnare ausus sis. Præterea etsi hunc aphorismum de reuulsionem loqui dicamus, non tñ ideo omnē reuulsionē in idem esse moliendam sequitur, cum cōstanter adhuc dicamus omnem reuulsionem ad contraria fieri debere, nec eandē tam ab internis, q̄ ab externis, ut impudenter nugaris, auferimus. Tuum itaq; erit sequelam hanc docere, id quod nunq̄ poteris. Porro ex iam dictis innotescit falsum esse quod dicis per uenae ex opposito sectionē non benignum, imo superfluum sanguinem qui ad affectā partem inclinabat, educi, nam cum superfluum in pleuritide excretio à natura fiat ediretō, ut saepius iam meminimus, certum est in opposito latere non esse humorem superfluum, nam alias haud secus q̄ in altero latere phlegmonē efficeret. Dato autem q̄ superfluum educat, nihilominus tamen ex affecta

Per uenae ap-
posite sectionē
nem benignā
euacuatur.

A P O L O G I A   C O N T R A

**Vehementiori
primum affe-
ctui occurren-
dum.**

**Vitiosus san-
guis in oppo-
sitū latus tra-
bitur.**

Et o latere prius sanguis emittendus esset. Nam cum uehementiori primū affectui occurrendum sit à medico, euentissimū est ut inter initia is sanguis, qui non solum tensionē, sed & dolorē immensum facit, educendus sit, hic autem est qui in affecto latere continetur. Qui enim in opposito est latere tale nihil efficit, ob id ad eius educationem non tantopere festinan- dū erit. Hinc recte Gale. cōmē. 10. secūdi lib. de rōe uictus in morb. acutis dixit. Nostra intentio studiūq; eò uertitur, ut à loco phlegmonē paciēte plus sanguinis ac celerius euacuetur, q̄ à reliquis partib. Animaduerte di- ligēter q; ait plus ac celerius q̄ ab alijs partibus, quæ uerba tuam ex oppo- sito uenæ sectionem, ut pote ex parte affecta nihil euacuantē, funditus prosternunt. Negas post hæc per uenæ sectionē quæ ex opposito sit uiti- osum sanguinem usq; in oppositum latus induci, quum enim omne agēs in proximum ualentius agat, fieri non posse ut id quod in dextris est ad sinistrum rapiatur, sed quod in sinistris adhuc uacillat, & in medijs locis ambigit, leui nec adeo copiosa phlebotomia refertur. Verū e quidem est, neq; quis inficias ire potest, antea sanguinem proximū qui in sinistris est sequi, q̄ is qui in dextra continetur sequatur, fieri tamen nō potest quin in locum sanguinis boni uitiosus qui in dextro est succedat, quando ex ante dictis satis manifestū sit in sinistris sanguinē non esse superfluū, nam hunc aliàs natura ad sinistras costas non secus q̄ ad dextras detrusisset, cū Hip- pocrate teste laterū dolores iuxta rectitudinē fiant. Sed dicis si quid for- te fortuna & præter opinionē à dextro auellatur, nōdū fortassis omnino uiciatū erit, q; recens ualde phlegmone uixq; concepta, nec admodū diu decubuit. At licebit nobis quoq; dicere id quod à dextro auellitur fortassis uiciatum erit, sicut certe uiciatum est, quia non solū superfluū, sed etiam corruptū. Hinc est q; non tantū tensionē, uerū etiam dolorem immensum excitet. Accedit his q; partes quæ multo interuallo à loco affecto distant, quia uiciniorib. fortiores, reponāt si qua in his superflua sunt, Galeno lib. 3. de facul. naturalib. authore, ad uiciniores, harū aut unaquæq; ad alias, nec ad imbecilliores ceterisq; plus dolētem singula decubuerint, ideoq; necessario id quod à dextro attrahitur uitiosum erit, utpote omniū aliarū partium superuacuum. Iterum instas, pone uiciatū sit, non tamen in mul- tum longinquū aut etiam oppositum latus statim reuelletur, in proximū
forte

M E D I C V M L O V A N I E N .

forte adducetur, quare uel rursus à natura in eundem locum expelletur. Incerta sunt quæ proponis, & imitaris equidem hac ratione Auicennam, qui passim ita argumentatur fortassis ita se habet, fortassis ita se non habet. Sed ista missa faciamus. Recte quidem contendas id quod in proximū abdu-
ctum est, rursus à natura in affectū locum expelli, quod fortiores semper, ut diximus, ad imbecilliores superflua & uitiosa reponant. Manifestum uero est expulsionem hanc non sine magno egrotantis dispendio fieri, quod ad phlegmonis incrementū non parum momenti afferat. Rursus elabi cupiens dicis, si quid iterum reponitur, id per proximam deriuationem non difficile expedietur. Tibi certe ita uidetur, atque cogita in quod periculum ægrum deducas, donec quod uitiosum est in uniuersum detrahas. Quid oro facies ubi egrotans talis suapte natura fuerit, ut crebram sanguinis missionem non toleret? quid denique si ob uirum imbecille robur altera uenæ sectio adhiberi haud poterit? Nihil arbitror nisi ut hominem neci trades. Dato autem quod iam dictorum nullū accidat, quid deriuatione ut tu perperam uocas, reuulsio enim est, expedies ubi id quod uitiosum est, iam tanto temporis interuallo, in parte laborante fixum ac ferme immotum persistit? Fixum uero ac immotum ut sit, maxime ubi humorum impetus uehemens fuerit, nemo sane mentis negare potest. Vehemens autem ut sit ex tuis uerbis conuincemus. Nonne fluxus impetum pro corporis plenitudine contingere supra dixisti? Corporis autem adesse plenitudinem factum tuum ostendit, nam cur aliàs ex opposito latere sanguinem detraheres, quum ipse etiam fatearis, Rasis in hoc consiliū secutus, corpore non multum sanguine re-
ferto, ex eodem latere sanguinem mittendum esse. Cum itaque hoc nomine uitiosum, quod in affecto latere est infarctum sit, fieri non potest ut facile euellatur, nam, ut ipsemet fateris, non nisi per liberaliorem phlebotomiam. Quam uero periculosum sit illam secundo adhibere, iam diximus. Hinc nos id discriminis cauentes primū per uenam coniunctam, & quæ cum affecto loco societatem habet, potius quam oppositam reuellimus, humorumque impetum hoc modo quam acerrime à paciente particula auertimus, uitiosumque quod illic est educimus. Instas uero, frustra nos putare tam sincere unica euacuatione quicquid est uitiosum educere, ut nihil maneat putridarum reliquiarum. Sed posse nos tibi euidenti ratione monstrabimus. Nonne Hippos-

A P O L O G I A C O N T R A

Signa que uicrantes lib. 2. de ratione uictus in morbis acutis de pleuriticis, in hunc mo-
 uosum sangui dum scribens : Neq; dubites copiosum detrabere sanguinē, donec uel ru-
 nem esse de- bicundior multo, uel pro puro rubidoq; liuidus effluxerit, utrumq; enim
 tractum in-di accidere solet : eius rei manifesta inditia tradidit, nimirū sanguinis & in
 eans . colore et i cōsistētia mutationē. Huic itaq; attēdētes mox uitiosum esse de-
 tractū iudicamus, ubi sanguinē mutatū esse cōspexerimus. Subscribit Ga-
 lenus in cōmētario eius aphorismi dicēs. Quod uacuatus sit locus phleg-
 mone affectus, inditio est sanguinis permutatio, quæ est euacuatiōis quan-
 titas sufficiens. Et in lib. de ratione curandi per sang. mīss. inquiring. In qui-
 bus iuxta sectā uenam phlegmone est ingens, optimū est sanguinis & in
 colore, & in consistentia mutationē expectare, sicut indicauit Hippo-
 crates in lib. de acutorū uictu, quādo de pleuritide uerba facit. Alius enim
 est, qui in phlegmone est sanguis, quā qui secundū naturā, utpote plus
 excalfactus. Nam si antea crudior erat, rubior modo et flauior effi-itur:
 sin eius modi prius fuerat, ad atredinē uergit adustione. Rursus obrudis,
 ponamus nihil reliqui faciatis, periculum tamen est, ut is qui quantitate,
 qualitate, sepe utroq; naturæ molestus est huc decidens humor, loci uitio-
 sa qualitate adhuc sumida, necdum omnino extincta, corrumpatur, atq;
 ita uno eucto malo, alterum paratum est non minus rebelle. Quō autem
 potest remanere loci uiciosa qualitas adhuc sumida, necdum omnino ex-
 tincta, cum uitiosum uniuersum expurgatū sit. Expurgatū uero esse non
 solū ex sanguinis mutatione, sed et inde colligitur, q; humores uitiosi, cū
 adhuc recens phlegmone sit, neq; ad incrementū peruenerit, nondum in-
 farcti sint, ideoq; facile per uenæ edirecto sectionem educantur, quando
 coniuncta sit uenæ quæ partem affectam alit. Sed fac ista remanere, atq;
 ita idoneam quātitatē ut iterum phlegmone generari possit colligi, tunc
 Quando de- ita idoneam quātitatē ut iterum phlegmone generari possit colligi, tunc
 nuo detrahen- denuo ex eadē uena detractus sanguis, id totū expurgabit, præstat enim
 dus sanguis . Galeno etiā in lib. de sang. mīss. authore, nisi quid urgeat, priori mīssione
 minus detrabere, iterūq; eā repetere, imò si lubet & tertio. Perperā de-
 niq; nos accusas quasi ob id latus affectū ab alijs quod superuacaneū resti-
 tit non admittēre cōtenderemus, q; altero imbecillius sit. Neq; enim sine
 pliciter id astruximus, sed ubi in alijs non sit superuacū quod sua sponte
 reponant, fieri non posse, ut ab illis trahat contendimus, q; imbecillius &
 fortiori

M E D I C V M L O V A N I E N S I S

fortiori trahere nō queat quod Galeni exemplo demonstrauiamus, nempe duobus equaliter esurientib. nō subtrahit manu panē alter alteri, nisi ualentior. Ita passim nostra inuertis. Quod si uero in alijs superfluū quid fuerit, tunc fatemur tecum hoc totum in affectā reponi partē. Ceterū non ignoramus, multo minus dissimulamus, inflammatū quāuis sit alijs partib. debilius, tamen tantū alia excedere attrahendi facultate, quantū flammeo calore. Nam hęc ratio est cur primū uenam quę edirecto laborantis lateris est incidamus, nempe ut flammeū hunc calorē, qui ut ex omnib. corporis partibus in affectam partem trahantur superuacua, si qua in illis sunt, causa est, mitigemus, imō etiam q̄ celerrime tollamus. Id certe quod oppositę uenę sectio non potest, nam ut cunq; inter initia succū eum qui in opposito latere male constat, uel etiam dum in caua uena uacillat, detrahat, remanet tamen adhuc in affecto latere flammeus calor ac tensio, quę ualenter ut humores attrahantur in causa sunt. Proinde cū calor, dolor & tensio in affecto latere plus urgeant, sit ut illis primū etiam à medico occurrendum sit. Quo facto nihil repugnamus, ubi corporis magna fuerit plenitudo, si etiam oppositam uenā secueris, modo eam quę edirecto est prius incidas, multo enim cōsultius redundans quid in opposito latere, quā in affecto relinquere. Vide ut tuote semper iugulemus gladio. Monendus hic rursus nobis es q̄ nō sine magno errore uenā quę edirecto est deriuationē appelles, quū esse reuulsionē abundē à nobis demonstratū sit. Quod ad Galeni ex lib. 4. de tuenda ualitudine locū attinet, nihil refert etiā si de phlegmonosa lassitudine loquatur, satis enim est te fieri hoc loco esse reuulsionē quę ab interiorib. ad exteriora fit, quā aliās obticuisisti. Et mirū profecto quō in hac lassitudine non sursum, nō deorsum, nō dextrorsum, nō sinistrorsum esse reuellendū uideris, & non itidē in pleuritide. Vel dic locū unum saltē, in quo Galenus in pleuritide reuulsionis quę dextrorsum uel sinistrorsum fit, usum esse docuerit. Tandem iterum errorē tuū, pudendū sane, prodis, eandem scilicet uenę sectionē eiusdē respectu esse posse reuulsionē & deriuationē dicens, nā id absurdum, imō impossibile esse iam multoties diximus. Erras etiā q̄, ex eodem latere fieri posse reuulsionē negas, quū diuersum supra mōstrauerimus. Neq; igitur ratione nos uincis, nec authoritatū numero, ut gloriaris, su-

Cur uena edirecto incidenda.

Consultius redundans quid in opposito latere q̄ affecto relinquere.

A P O L O G I A C O N T R A

Peras, cū nec unam rationē quæ ad cōvincendos nos satis fuisset, nullam quoq; penitus auctoritatem quæ euidenter tuā sententiā firmare potuisset, produxeris. Instas iterū non esse dubiū quim anteactis temporibus & modestissimi & doctissimi cōplures fuerint, qui eius phlebotomiæ incommodū animaduertissent. At qui licebit hac ratione eosdē ab omnib. uindicare erroribus, id quod neq; tu admittes, cum nō raro illos impegisse nobiscū fatearis. Dicis secretiores aliquot errores hos latuisse negare non possum, sed tam manifestū, tam noxium omnes potuisse subterfugere non

Non tantū se puto. Non tantū secretiores aliquot errores hos latuerunt, sed et manifestiores, sed sti multi. Vnū indicasse satis sit. Quotus quisq; est Alogen ex Mesues auctoritate nō cire sanguinē, nec uenarū ora aperire dixerit, hoc tamen etiā errores Dioscorides & alij ueteres tanquā erratū, manifestis uerbis explodi iuniores medici unt. Porro nemo est qui omnes ex opposita reuulsione perijsse dicat, eos latuerūt. plures certe perijsse certum est, & qui perierint ipse etiam noui, si qui tamen conualuerunt, hi non nisi longo temporis interuallo sanitati restituti sunt, atque hoc est cur errorem non animaduerte-

Medicorū d= rint, nam hoc modo ex diuturniore morbo illis plus questus accessit, amaritia nota= plioraq; cōtigerunt præmia, quæ quantū hominū oculos obnubilem, ne tur. mo est qui nesciat. Quod tādē ad eos diuertis qui in pleuritide ex crurib. reuellendū, uel ex brachio opposito ad sanguinis usq; mutationem uacuandū statuūt nihil obstat, ut qui tecū eosdē toto cœlo errare dicamus.

Quare neote Mirum uero est te nondum intelligere cur Guaynerius & alij fermē rici uenæ edi= omnes neoterici uenæ edirecto sectionem tanto tempore distulerint? eui recto sectio= dentissimum enim est non alio nomine idipsum fecisse, nisi quod dictam nē tāto tēpo= uenæ sectionem deruationem esse putauerint, cuius usum non esse ex re distulerūt. Galeno didicerunt, nisi ubi iam fixi in particula affecta humores fuerint. Sic enim ex Hippocratis sententia lib 2. ad Glauconem docet. Fluentium igitur humorum reuulsio, eorum autem qui iam membrum obsederunt, deriuatio medela est. Proinde minus recte facis quod eosdem tam uehementer arguis, nam quum tu in eodem cum illis errore uerseris, conueniebat te ijs paulo æquiores fuisse. Te autem eodem errore detineri inde manifestum est, quòd haud aliter quàm illi uenæ edirecto sectionem esse deriuationem censeas, in hoc uno diuersus quòd hanc citius quàm illi adhibeas.

M E D I C V M L O V A N I E N .

adhibeas. Hinc fatearis oportet uel te contra Hippocratis & Galeni decreta citius quàm decet deriuatione uti, uel eam quæ edirecto est uenæ sectionem deriuationē nō esse. Nam si deriuatio est, non poteris ea primo die uti, imò uix tertio aut quarto, & ut paucis dicam, nō nisi ubi humores iam membrum obsederunt. Erras ergo hanc citius adhibendo, uel deriuationem non esse, sed reuulsionem, dicas oportet. Vide quorsum te adigat uocabulorum ignorantia. Vnicum certe hoc argumentum satis esset ad cōuincēdā uniuersam tuā disceptationē, si .n. in hoc uno sita est, ut uenæ quæ edirecto est sectionē nō deriuationē, sed reuulsionē potius esse ostendamus, id quod ita præstauimus, ut uelis nobis in sententiā nostrā manib. & pedib. eas oportet. Præterea cōsultius tibi erat Guaynerio Anaxionē pleuriticum ex tertio Epid. Hippocratis nō obiecisse, quum factū hoc Hippocratis nostram sententiam omnium maxime confirmet. Nam si huic uenæ quæ edirecto est in octauo die secta est, sequitur quod hanc uenam, id quod tu negas, reuulsionis, & non deriuationis gratia secuerit. Galeno enim in eius aphorismi cōmentatione dicente, signa concoctionis terminant illud principium quod est pars totius morbi. Et in cōmentatione aphorismi undecimi 2. par. aph. crudissimus morbus est in quo nihil omnino expuitur. Quum igitur Anaxion ad undecimum usq; diem nihil expuerit, ut ex contextu orationis colligitur, sequitur crudissimum usq; ad eum diem fuisse morbum, & ut sequens est, uenæ sectionem in octauo die, in principio quod est pars totius morbi factam fuisse. Nec ad miratione dignum est principium pleuritidis ad tot dies posse produci, legenti apud Galenum lib. 1. ca. 18. de crisibus ubi hanc Hippocratis etiam sententiam explanat, perdurare principium pleuritidis quoad usq; pauca & concocta ægotans coeperit expuere. Quod cum Anaxioni non undecima, sed tantum in decimo septimo contigerit, sequitur ad eum usq; diem principium fuisse dilatatum. Meminit autem huius sectionis uenæ Hippocrates, alioqui assuetus in eo libro tacere præsidia quibus utebatur, quoniam medici: ut scribit idem Galenus locum hūc enarrans: ueluti lege quadam sancitum obseruabant, ne post quartum diem uenam secarent. Putandum uero, inquit Galenus, quod alios sectione uenæ egentes secundo, tertio, quarto uel tali remedio curauerit. Cur autē tantum in

Anaxion
pleuriticus.

Principium
pleuritidis ad
plures dies
produci.

A P O L O G I A C O N T R A

hoc Anaxione distulerit, licet Galenus nō dicat, forte fuit, quia antequā diliraret anceps erat Hippocrates an secanda uena esset, uel purgatorium medicamentum exhibendū. Viso aut delirio in sexto, & quod grauius se habuerat in septimo cum intensa febre, uehementiore dolore, spirandi difficultate, tuſſis molestia, atq; præterea quòd ad calefacientia nulla sequebatur doloris remissio, octauo die uenā secuit reuulsionis gratia non deriuationis ad loca proxima, quemadmodum in secundo libro uictus acutorum quoq; fecit, ut postea dicemus, quoniam adhuc erat morbi principium, nec aliqua præcesserat uel naturæ uel artis euacuatio. Quid multis moror? non est repudianda inter initia uenæ eiusdem lateris sectio, nam simul cū auersione euacuat, ideoq; præ ea quæ ex aduersa parte fit, ex Hippocratis & Galeni doctrina, eligenda. Superest ut demonstremus quemadmodū Hippocratis & Galeni locos tibi obiectos torseris, nam alia quæ interea scribis nihil ad nos.

**Locus Hip-
pocratis e-
narratur.**

**Hippocrates
in inflamma-
tionibus non
tantū reuel-
lit, sed & e-
uacuat.**

*Primum autem Hippocratem libro secundo de uictu acutorum tibi equiorem facere conaris ita scribentē. Cum ergo ad iugulum dolor extenditur, aut grauitas uel brachium, uel mammillā, aut partes quæ supra transuersum septum sunt infestat, interna cubiti uena secanda est. Neq; dubites copiosum detrahere sanguinem, donec uel rubicundior multo, uel pro puro, rubidoq; liuidus effluxerit, utrunq; enim accidere solet. At si eas partes quæ sub transuerso septo sunt, dolor afficit, sed ad iugulum nō ascendit, tum uel nigro ueratro, uel peplio aluus ducenda est. Dicis enim multas esse coniecturas Hippocratē deriuasse & non reuulsisse. Si enim retrahere uoluisset, nequaquā materia deorsum declinante, atq; ad ilia decedent purgatione deorsum per aluū, sed sursum potius per uomitum id facere studuisset. Multo minus ubi nedum iugulum, sed & brachium fluxus impeteret, ad ipsum amplius brachium adducere uoluisset &c. Sed ut omittamus quòd antea demonstraerimus eam uenæ sectionē non esse deriuationem, nos ex Galeni cōmentario & ex selectantiū reuellic, sed & e-
stremus Hippocrates profecto in inflammationum initio non tantum reuellere, sed & euacuare solet, proim humores efficientes phlegmonē per ea*

per ea loca ad quæ uergunt euacuat. Hinc cum costis inferioribus laborantibus, id assequi uix queamus, præsertim natura sursum minime uergente, nec grauantem dolorem in iugulo efficiente, sed potius deorsum tendente, idcirco tunc purgationem uenæ sectioni præfert, ut quæ ab affecto loco non solum reuellere, sed et euacuare possit. Affectis autem superioribus costis, consentit condoletque iugulus, brachium, et mamilla, non autem, ut tu putas, eas partes fluxus impetit, ideoque cubiti uenam in laborante particula secant, ut quæ copiose et celeriter ab affecta parte et reuellere et euacuare queat. In hunc certe modum Hippo. enarrat Galen. cuius uerba etsi antea quoque citauerimus, quia tamē mire ad tuarum coniecturarum confutationem faciunt, ideo repetenda duximus. Cōstat, ait, Hippo. euacuare humores phlegmonem efficiētes, per ea loca ad quæ uergunt. Hoc enim uniuersaliter uerum est quod ab eo dicitur. Quæ euacuanda sunt educi debent, quo natura commode tendit. Id autem sæpenumero euacuit, et uarie quidem, pro uarietate partium membranæ costas succingentis. Affectis enim partibus eius superioribus, consentit condoletque iugulus, brachium, mamilla: Inferioribus autem septum transuersum et hypochondria. Quum ergo dolor extenditur ad superiora, secanda est in brachij cubito uena quæ sanguinem à laborante particula copiose atque celeriter reuellere et euacuare possit. Ex quibus omnibus satis constat simplicem reuulsionem non sufficere in phlegmonum inijs, sed quæ simul euacuat, atque hinc est quod ad sanguinis mutationem educere dixit expediens, ut simul cum reuulsione euacuationis etiam modum exprimeret. Vide iam ut pulchre tuæ coniecturæ se ad Hippocratis et Galeni mentem accommodent. Si enim celeriter hæc laborantis lateris uena incidenda erit, certum est aliam non præcedere debere. Quod si uero nulla alia præcedat, id quod apertissime contextus demonstrat, et paulo ante ex Anaxionis historia etiam docuimus, euidentissimum est hanc uenæ sectionem reuulsionis gratia, et non deriuationis ab Hippocrate factam, et ut alij facerent præceptam, falso denique ex iuguli, brachijque dolore coniectas non solum materie motum sursum, sed et phlegmonem confectam esse, nam, ut diximus, uicinorum grauitas non simpliciter motum sursum, ad eas præsertim partes quæ grauitate afficiuntur, fieri indicant, sed quia per consensum afficiuntur,

Dolor iuguli
et brachij
māre phlegmonis
confecti
signa.

A P O L O G I A   C O N T R A

ideo motum seu impetum humorum ad superiores partes costarum fieri monstrant. Non autem phlegmonem esse confectam significare euidentius ferè est quàm ut ostendi debeat. Quomodo enim confecta sit, cum Hippocrates mox oborto dolore calorificis dolorem dissoluere tentarit, eaque spe frustratus ne acrior ex dolore fieret defluxio, celerrime ad eius uenæ sectionem, quæ plurimum ac celeriter à loco ægrotante & retraheret et euacuaret peruenerit, adeo ut credibile non sit Hippocratem usque ad confectam iam phlegmonem uenæ sectionem distulisse, quæ mox ubi ex partium consensu ad superiores costas ferri humorum impetum animaduertit adhibuisse manifestum est. Denique cum pleuritidem iuxta rectitudinem fieri sciamus, non est, quemadmodum tu temere suspicaris, ut id quod in dextro est ad sinistrum reuellere tentemus. Cæterum impudentissimum mendacium est. Galenum in libello de phlebotomia deriuationis tantum loca, non autem reuulsionis unicuique affectæ particule inuenire inquisiuisse. Nam si id uerum est cur mox tanquam epilogo antea dicta complectens subiungit. Porro ut summam dicam, incipientes phlegmonas reuulsu euacuare oportet: quæ uero inueteratæ iam sunt, ex ipsis si fieri potest, affectis partibus. Quod si nequeat, saltem ex uicinis. Etenim in incipientibus auertere quod influit expediens est, in inueteratis autem, ipsum tantum quod affectæ parti infixum est, euacuare. Et paulo post. Quippe reuulsionibus cum euacuatione adhiberi magis debent in fluxionibus incipientibus. Quæ uero fiunt ex ipsis partibus affectis, aut illis uicinis, in phlegmonibus quæ uelut scirrhi naturam referunt. Quæ sane Galeni uerba non solum docent eum de reuulsione, at ea quæ simul euacuat, locutum esse sed nostram etiam sententiam, scilicet in inflammationibus inter initia non solum reuellendum, sed & euacuandum esse, confirmant. Quare uniuersæ nostræ disceptationis scopus his uerbis explicatur, nempe non simpliciter in phlegmonum initijs esse reuellendum, ut tu perperam contendis, sed simul etiam uacuandum. Quare rectissime Galenus in affectibus qui supra collum sunt humeralem siue externam uenam secandam esse præcipit, in ijs qui inferioribus sunt, poplitem aut malleolum, at qui in medijs internam, quod qualibet earum à loco affecto & reuellat & euacuet. Erras itaque toto cælo quod non omnes iam dictas uenas ea facultate præditas esse ais, quando

Galenus in li.
de phlebotomia non deriuationis tantum loca inquisiuit.

Summa totius disceptationis.

ais, quando quaelibet earum in contrarium humorū impetum, ut supra demonstrauimus, uertere possit. Porro nemo est sanæ mentis qui Galenū neget à dextro in sinistrum, & econuerso reuulsionem præcepisse, ea tamen in inflammationibus inter initia usum non esse ex eiusdem uerbis iã demonstrauimus, simpliciter enim reuellit, nec euacuat à loco affecto id quod in incipientibus phlegmonibus simul fieri debet. Ad locum Galeni ex capite de reuulsionem accedamus ubi inquit. Remedia reuulsoria sunt incumbente in pectus, aut uentrem humore, ad manus retractio. Quem æquiore tibi facere studens ais. Non statim sequitur in dextrū brachiū reuellendum esse quod in dextrum latus decurrit, si id quod in uentrem pectusq; irruit ad manus retrahi uoluit. Recte quidem cōiectas, uerum cum is locus uniuersalis sit, quo pacto in dictarū partium inflammationibus intelligendus ueniat, in particularibus Galenus edocuit, nempe 13. the. ubi ita præcipit. Si iecur, pectus, pulmo, aut cor phlegmone laborare inceperint, incidere internam. Et ne quis oppositam interpretaretur, mox subiungit. Ac perpetuo quidem in omnibus, quæ edirecto est. Atqui ais inconstantie hoc pacto accusandus uenit Galenus, qui statim postea id quod in dextrū it, ad sinistrum reuellendum esse monet. Minime inq; non enim in omnibus ex æquo affectibus reuulsionē à dextris ad sinistrū, & econuerso, locū habere dixit, nam cur aliās reliquas etiã reuulsionis species enumerasset. Proinde quod sine aliqua determinatione in uniuersalibus ab eo scriptum est, id ex particularibus definiendū erit, ubi nimis rum dispositiones in quibus quodlibet eorum quæ sine determinatione dicta sunt, conueniunt, inquiruntur, indicanturq;. Quod si non obserues, dictu mirum in quos errores te præcipitem conijcias. Et ut altero exemplo id ostēdamus, nonne Hippocrates in aphorismis ita scribit. Dolores oculorum meri potio, aut balneum, aut formentū, aut uenæ sectio, aut medicamentum epotum soluit: quod si uero eodem indiscriminatim cuius dolori oculorum adhibeas, mirū in modum incommodabis. Pari ratione nō cuius affectui reuulsio quæ à dextris ad sinistra, & econuerso fit, conuenit, sed huic illa, huic uero altera quædam reuulsionis species adhibenda erit, quemadmodum in particularibus edocet Galenus, proinde nō est ut inconstantiæ hunc insimulare queas. Postremum lo-

Galenus reuulsionem per uenæ in opposito sectionem in phlegmonū initijs nō est usus. Galeni locus enucleatur.

Quod sine determinatione dictū ex particularibus definiendum.

6 aph. 31.

Reuulsionū species haud indiscriminatim adhibenda.

A P O L O G I A C O N T R A

cum ex libro de phlebotomia producis, quem more tuo tractas, hoc est, torques atq; retorques pro animum tui sententia, hunc autem tibi pugnare supra etiam satis demonstraui. Verum ne non in omnibus tibi satis factum esse dicas, & illum ipsum prolixius tractabimus. Locus Galeni sic habet. Quibuscumq; κατ' ἐξῆς eruptio sanguinis accidit, summum id comodum laborantibus adfert. Hoc autem κατ' ἐξῆς quod in rectum intelligatur, omnibus confessum est. Quibus uero contra euenit, nihil iuuat, aut etiam interdum nocet, quod uires scilicet citra morbi leuamē deiciat atq; exoluat. Non enim in liene turgente ex dextra nare erumpens sanguis, nec in iecore ex sinistra ullam fert utilitatem &c. Galenum tibi ijs uerbis nihil aduersari putas quod de sanguinis eruptione non tanquam reuulsorio, sed iudicatorio auxilio locutus sit. Atqui cum in inflammationibus medici studium non sit ut tantum reuellat, sed celerrime etiam simul euacuet, cogitare debuisses hoc nomine tibi magis aduersari Galenum. Si enim de iudicatoria sanguinis eruptione locutus est, quæ, teste Galeno in libro de crisis, si bona sit per directum fieri debet, & medicum naturam probe suo munere fungentem imitari oporteat, sequitur quod etiam edirecto sibi & reuellendum & euacuandum sit, nam & id ipsum natura cuius ipse minister est facere conatur. Hinc recte Hippocrates monet: Quod ducere oportet, quo maxime natura uergit per loca conferentia comducere. Non coincidit cum deriuatione reuulsio, ut centies iam monuimus, quod idem non possit esse uicinum & propinquum, sed cum euacuatione, id quod te intelligere haecenus haud potuisse non satis mirari possum, cum id ipsum ex commentario Galeni in decimum secundi de uictus acutorum ratione aphorismum, discere debuisses. Denique cum de reuulsione memoratarum partium aliquid in contextu sequi animaduertes, mutilum esse locum diceres necesse fuit. Etsi uero dum hæc meditarer Galenus græcus, quod tunc domi non fuero, ad manum non erat, ut genuinam tibi ostenderem sententiam, tamē utcumq; legas certum est Galenum hoc loco ab exemplo nature, quæ in iudicationibus bonis per directum noxia excernit, colligere reuulsione quæ in inflammationibus adhibetur, edirecto lateris affecti fieri debere. Idq; uerum esse pleuriticorum & oculorum dolentium exemplo docet dum inquit. Quin & pleuriticis, quæ edirecto laborantis lateris

adhibita

Medicus natura probe suo fungentem munere imitetur.
 2. aph. 21.

M E D I C V M L O V A N I E N .

adhibita fuit sanguinis missio, clarissimam saepe utilitatem attulit: quæ uero ex brachio, opposito, aut omnino obscuram, aut certe post temporis interuallum. Adhæc oculorū persæpe grauissimos dolores edirecto uenæ, quæ humeralē nominant, sectio intra horæ unius spacium cōpescuit. Nec ualet quod dicis Galenū eos duntaxat ijs uerbis reprehendisse, qui per oppositam uenā nō solum reuellere, sed & deriuare posse sibi persuaserunt, quales & adhuc nostro seculo durare addis. Nam quis non uidet id tuum esse commētum, cum Galenus ne per somnium quidem quod fingis cogitauerit, id quod cuius uerba eiusdem excutienti euidentissimum erit. Porro tandē te ipsum iugulas cum ais: non ergo reuulsionis, sed euacuationis ab opposita uena tulit scelicitatem, nam id ipsum est cur illa nō incidamus inter initia, sed aliā potius quæ non solum reuellere sed & euacuare possit, eam scilicet quæ edirecto est. Quid multa? Omnes tuæ rationes hunc tendunt ut monstrent Galenum plus euacuationi quā reuulsioni studuisse, nos uero utriq; in phlegmonū initijs studuisse, & ob id uenam quæ edirecto est incidisse euidenter demonstrauius. Hinc, ut summam dicam, erras quod reuulsionem simpliciter sufficere cōtendis, quodq; deriuationem cum euacuatione confundis, adeoq; putas nunquā nisi deriuatione euacuare posse medicum, id quod dicere absurdissimū est, quod nō raro utrunq; una uenæ sectio præstare queat. Falleris itaq; tu qui passim Galenum deriuasse adseris, ubi euacuauit, nec euacuationem à deriuatiōe discriminas. Lege igitur, perlege, relege uniuersos Gale. & Hippo. libros, nihil certe inuenies quod nobis aduersetur. Vellem autem iotam saltem produxisses ex Galeno quæ manifeste tuam sententiam astruxisset, & pedibus in eandem nos pertraxisses. Non est itaque quod pertinaciæ nos accusare queas quum omnes locos quos in fine disceptationis inutiliter repetis, te perperā intellexisse, & contra Galeni mentē in tuam torsisse sententiā demonstraauerimus. Insigne hoc mendaciū transilire non potui q; scribis cubiti uenā menses citare ex Galeni authoritate posse, quū is ipse plane cōtrariū asserat. Ita enim in lib. de sanguinis missi. ait. Quæ ex cubito fiunt euacuationes, aliud etiā habent adiunctū malum: nempe quod purgationes, menstruas cōprimant. Certe si

Epilogus.

Cubiti uena
incisa menses
cohibet.

APOLOGIA CONTRA MEDIC. LOVAN.

uel unicā pudoris haberes, tam perditē tāti uiri authoritate abuti nō debe-
res. Sed id ut faceres coēgit te peruersa ueterū interpretatio, atq; adeo
cum eosdē à cōtradictione, à qua alienissimī sunt, uindicare studes, facis
ut te plane in ijs nihil intelligere p̄das, uel si intelligis, certe de industria te
in Louaniensiu gratiā ueritatē oppugnare indicas. Atqui ut finem tandē
faciamus, cū honestissimā esse contentionē fatearis quæ ueritatis amore
suscipitur, non egre feres si quando immodestius tecū disceptauerim, nā
huc me ueritatis pertraxit studiū, cui nihil posthabere uir bonus atq; ex
animo pius debet. Ego uicissim, tantum abest ut me tibi insensum habeas,
ago gratias q̄ maximas q̄ me in hunc tecum disceptandi campum prouo-
caueris, nam ea re effecisti ut hodie multo sim certior in inflammationū
in ijs ueuē edirecto sectionem prodesse q̄ antea fuerim unquā. Et non
diffido si ut ueritati patrocinaretis hanc disceptandi prouinciā subiisti,
quin statim in nostram sententiā iturus sis, quando in alijs, quod sciam,
nihil à nobis dissentias. Quod si uero te acerbius q̄ par sit tractatum esse
putes, cogitandum erit uerum esse quod passim decantatur. Qui
quæ uult dicit, quæ nō uult audiet. Deus optimus Maximus
tibi ac nobis eum det animum qui per-
petuo ad ueritatem aspirare
uelit.

F I N I S.

In nuncupatoria Epististola Apologiæ, pro
uocabulo Alpes passim montana
substitues.

MATTHAEI